

De Weg naar Succes

Onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op het vroegtijdig schoolverlaten in Suriname



Masterscriptie Opvoedingsondersteuning, Pedagogische en Onderwijskundige Wetenschappen, Universiteit van Amsterdam.

Student: Stijn Quintus Knigge

Studentnummer: 5964695

Begeleider UvA: Dr. Ruben Fukkink

Tweede Beoordelaar: Prof. Dr. Jo Hermanns

Begeleider Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling Onderzoek en Planning: Niet aanwezig.

Amsterdam, jail, 2012

Abstract

This research examined the factors that contributed to young people in Surinam dropped out of school. The research focused on the important factors; attitude, subjective norm, care, environmental factors and alternatives. The push- and pull-factors were also investigated. 28 drop-outs were interviewed and 40 students were interviewed in a focus group about their reasons to drop out or stay at school. This focus group was used as a control group for the drop-outs. The results show that the negative atmosphere in schools and the perceived negative attitude teachers have towards students are push-factors to drop out of school. The push-factors are the good alternatives for young people to get work or/and a trait-diploma and the clearer perspective in the future are pull-factors that drive the students out of school. Also the lack of care for the students who have a higher probability to drop out plays a significant role in the drop-out process. In future research we have to examine more about the motivation and the role of parents in the drop-out process. The problems can be solved by changing the teachers' attitude towards their students and making a care plan to keep the high risk students at school.

Inhoudsopgave

	Pagina
1 Inleiding	6
1.2 Eerder onderzoek	6
1.3 De rol van attitude	8
1.4 Het socio-ecologisch model van Bronfenbrenner	9
1.5 Opzet van deze studie	11
2 Theoretische onderbouwing	
2.1 Theorie van Fishbein & Ajzen	12
2.2 De Balanstheorie	14
2.3 Het socio-ecologisch model van Bronfenbrenner	15
3 Schoolsysteem Suriname	17
3.2 De Definitie van voortijdige schoolverlaters	18
3.3 De Regels en leeftijd van scholieren in Suriname	19
3.4 De Mogelijkheden voor voortijdige schoolverlaters	19
4 Methode	
4.1 Participanten	21
4.2 Materialen	22
4.3 Analyse	22
4.4 Procedure	
4.4.1 1 op 1 interviews	23
4.4.2 Focusgroups	24

5 Resultaten	25
5.1 <i>Theory of reasoned action</i> en <i>Planned behavior</i>	25
5.2 Omgevingsfactoren	29
5.3 Zorg	33
5.4 Bronfenbrenner	35
5.5 Alternatieve voor schoolverlaters	36
6 Discussie	
6.1 Conclusie	39
6.2 Persoonlijkheidskenmerken	39
6.3 Omgevingsfactoren	40
6.4 Zorg	41
6.5 Alternatieve voor schoolverlaters	41
6.6 Push- en Pullfactoren	42
6.7 Vervolgonderzoek	42
7 Advies aan het Ministerie van Onderwijs	
7.1 Zorg	44
7.2 Toekomstperspectief	44
7.3 Onderzoek	45
7.4 Onderwijs	45
8 Samenvatting	46
Literatuurlijst	47
Bijlage	
1. Interview Leidraad 1	52

2. Codeerschema interviews	55
3. Tijdlijn Respondenten	57
4. Interview Leidraad 2	64
5. Praktijk opdrachtgevende instelling	66

H 1: Inleiding

Een groot probleem in het voortgezet onderwijs in Suriname is het hoge aantal vroegtijdige schoolverlaters. Er zijn geen precieze data bekend over het aantal maar van alle jongeren in Suriname tussen de 12 en 16 jaar zit naar schatting minder dan 50 procent op het Voortgezet Onderwijs Junior (VOJ) (jaarboek MINOV 2008-2009). Een deel van de jongeren die niet op het Voj zitten gaan naar het Gewoon Lager Onderwijs (GLO), speciaal onderwijs of naar het informele onderwijs. Duidelijk is dat een deel van de jongeren niet naar school gaat. Daarnaast ligt het percentage geschoolde werknemers (met tenminste voortgezet onderwijs) niet hoger dan 20 procent (Report 47th session of the International Conference of Education). Ter vergelijking, in Nederland lag het percentage vroegtijdig schoolverlaters in 2010 op 10,1 procent (Ministerie van OCW, 2012). Ondanks dat er geen precieze data bekend zijn over het aantal jongeren dat voortijdig stopt met school lijken weinig jongeren hun school af te maken. Over de factoren die van invloed zijn op schoolverlaters is veel onderzoek gedaan. Tijdens de schoolperiode zijn er vele factoren van invloed op het wel of niet slagen van leerlingen op school. In elk land zijn er schoolverlaters maar in het ene land wel meer dan in het andere. Welke factoren maken dat er in Suriname zoveel jongeren niet naar school gaan en geen diploma halen van het regulieren onderwijs?

1.2 Eerder Onderzoek

Dit onderzoek naar schoolverlaters in Suriname is niet het eerste onderzoek wat is gedaan in Suriname naar dit probleem. In 2009 is er door het MINOV een onderzoek gedaan naar de drop-out problematiek in het Oost-Suriname gebied (de districten Marowijne en Sipaliwini). Dit heet het *Schoolmapping* onderzoek. In dit onderzoek zijn er interviews gehouden met de schoolhoofden, leerkrachten en ouders en is er aan de hand hiervan gekeken naar de factoren, die van invloed zijn op het vroege schoolverlaten van de leerlingen. Uit het onderzoek blijkt dat redenen voor het stoppen met school zijn: helpen in het huishouden, helpen op het kostgrondje, verhuizen, zwangerschap, het niet aansluiten van het curriculum of geld verdienen prefereren boven het volgen van onderwijs. Deze factoren van vroegtijdig schoolverlaten zijn naar voren gekomen na de interviews met de schoolhoofden, ouders en leerkrachten. Bij het schoolmapping onderzoek ontbraken de schoolverlaters. In het schoolmapping onderzoek is er niet gekeken naar de dieper liggende redenen van het schoolverlaten van de leerlingen. Om er achter te komen welke factoren de problemen rondom het vroegtijdig schoolverlaten in Suriname veroorzaken zal er gekeken moeten

worden naar de redenen van de schoolverlaters en naar de verschillende factoren die van invloed zijn geweest in het proces van wel naar school gaan tot niet meer naar school gaan. Dit proces kan niet duidelijk worden uit gesprekken met schoolhoofden, ouders en leerkrachten. Dit proces kan alleen verduidelijkt worden wanneer er gesproken wordt met de jongeren zelf. De jongeren die midden in het proces hebben gezeten en zelf weten waarom ze de keuze hebben gemaakt om te stoppen met school.

Behalve het schoolmapping onderzoek uit 2008 is er nog weinig onderzoek gedaan naar de drop-out problematiek in Suriname. In het schoolmapping onderzoek is niet direct onderzoek gedaan naar de drop-outs maar naar de factoren daar om heen. Het is belangrijk om het probleem met de vele vroegtijdige schoolverlaters beter te begrijpen om er zo in de toekomst iets aan te kunnen doen. Het is belangrijk om met de drop-outs te praten, te onderzoeken welke factoren hun beïnvloeden in de keuzes die ze maken en wat hun attitude is ten opzichte van onderwijs. Ook is het schoolmapping onderzoek gedaan in de gebieden buiten Paramaribo, terwijl er in Paramaribo veel meer leerlingen zijn en er dezelfde problemen zijn rondom schoolverlaters. In dit onderzoek zullen de schoolverlaters de belangrijkste personen zijn. Op deze manier zal er meer duidelijkheid komen over wat de invloed is van persoonlijke kenmerken, met de nadruk op de attitude, subjectieve norm, verwachtingen, waarde, normatieve belief, motivatie en de ervaren controle over het gedrag, en omgevingsfactoren op de problematiek in Suriname. Tevens zal er getoetst worden hoe het met de zorg gesteld is voor jongeren die het risico lopen om de school vroegtijdig te verlaten.

In het onderzoek werden drop-outs 1 op 1 geïnterviewd over hun redenen om te stoppen met school en hoe het proces is gegaan die hen tot deze keuze heeft gebracht. Hierbij kregen de respondenten bijvoorbeeld vragen over het eerste moment, wanneer ze er over dachten te stoppen met school en hoe hun ouders over onderwijs dachten. Tevens werden scholieren in een *focusgroup* gevraagd waarom zij wel nog op school zaten en wat ze dachten dat de redenen waren voor jongeren om te stoppen met school. Verwacht werd dat de interviews met de leerlingen en de drop-outs meer duidelijkheid zouden geven over de factoren die van invloed zijn op de jongeren in het proces van stoppen met school of doorgaan.

Uit eerder onderzoek blijkt dat er twee groepen risicofactoren zijn die van invloed zijn op het wel of niet vroegtijdig verlaten van de school. De eerste groep risicofactoren zijn de persoonlijkheidskenmerken van de leerling zoals sekse, leeftijd, etniciteit, cognitieve

prestaties, handicaps en stoornissen en persoonlijkheidskenmerken. De tweede groep risicofactoren zijn omgevingsfactoren zoals gezinskenmerken, leeftijdsgenoten en schoolkenmerken (Herweijer, 2008; Traag & Van der Velden, 2008). Deze risicofactoren staan in wisselwerking met een groep beschermende factoren zoals een warme ondersteunende ouder-kind relatie, een effectieve ondersteuningsstructuur en een goede relatie tussen leerling en leerkracht (Junger-Tas, 2002). Deze twee groepen van risicofactoren zijn van eminent belang in het wel of niet verlaten van de school. Het blijkt dat kinderen uit een gezin met een lage sociale economische status meer kans hebben op uitval dan andere kinderen (Alexander, Entwisle & Kabbani, 2001; Traag & Van der Velden, 2008). Ook blijkt dat kinderen die weinig aanmoediging en ondersteuning van thuis krijgen 50 procent meer kans hebben op uitval. Uit de literatuur blijkt verder dat het gebrek aan zorg voor de leerlingen, die het risico lopen om de school te verlaten, een reden is om te stoppen (Renihan & Renihan, 1995). Zorg voor jongeren die het risico lopen voortijdig de school te verlaten is bijvoorbeeld extra begeleiding van deze jongeren op en na schooltijd. Voorbeelden van begeleiding zijn het helpen met keuzes maken over de schoolcarrière, in de vorm van gesprekken over problemen, of het stimuleren en motiveren om hun school af te maken. Op scholen waar jongeren die het risico lopen voortijdig uit te vallen extra begeleiding krijgen, individueel of in aparte groepen, wordt er minder uitval gemeten. Op het voortgezet onderwijs worden vrienden steeds belangrijker (Schaffer, 1996). Zo blijkt uit onderzoek (Ellebogen & Chamberland, 1997) dat jongeren met een verhoogd risico op vroegtijdig schoolverlaten een vriend hebben die van school is gegaan.

1.3 De rol van de attitude

De twee groepen risicofactoren, omgevingsfactoren en persoonlijkheidskenmerken, bestaan uit verschillende factoren. Zo is een van de persoonlijkheidskenmerken iemands attitude. De attitude is een evaluatie van verschillende aspecten van de sociale wereld (Maio & Haddock, 2010). Volgens de *theory of reasoned action* van Fishbein & Azjen (1986) is de directe voorspeller van gedrag de intentie van de persoon. In dit geval de *intentie* om naar school te gaan of te stoppen met school. De intentie om bepaald gedrag uit te voeren wordt beïnvloed door twee factoren, *attitude* en de *subjectieve norm*. *Attitude* refereert aan de individuele attitude ten opzichte van het gedrag; in welke mate is het vertonen van dit gedrag goed of slecht. Deze attitude hangt af van de *verwachtingen* van de persoon dat het gedrag een positieve consequentie heeft en de *waarde* die vast zit aan deze consequentie. De *subjectieve norm* refereert aan het individuele geloof van iemand over hoe belangrijk anderen het gedrag

vinden. *Subjectieve norm* hangt af van *normative belief*; hoe je denkt dat mensen, die belangrijk voor je zijn, verwachten dat jij je gedraagt en je eigen *motivatie* om je aan deze verwachting aan te passen. Uit het model van de *Theory of Planned behavior* (Ajzen & Madden, 1986), wat een uitbreiding op de *theory of reasoned action* is, blijkt dat ook het gevoel dat je de handeling kan uitvoeren van invloed is op de intentie en het latere gedrag. Het gaat hier dus om de haalbaarheid van het gedrag volgens de persoon. Voor verdere uitleg van de theorie en de verschillende factoren zie het theoretisch kader. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de voorspellers uit beide modellen sterke empirische ondersteuning vinden (Armitage & Conner, 2001). Uit deze modellen komen een aantal factoren naar voren, die mogelijk van invloed zijn op het gedrag van scholieren als het gaat om het verlaten of het afmaken van school. Het verlaten van de school is immers gedrag. Belangrijke factoren zouden kunnen zijn: Attitude, subjectieve norm, verwachtingen, waarde, normative belief, motivatie en de ervaren controle over het gedrag. Deze factoren hebben invloed op de persoonlijke attitude ten opzichte van het naar school gaan. Het lijkt erop dat deze factoren invloed hebben op het wel of niet verlaten van school in Suriname.

De persoonlijkheidskenmerken en omgevingsfactoren staan niet los van elkaar in het beïnvloeden van het wel of niet stoppen met school. Het transactionele model van Sameroff en Chandler (1975) stelt dat het gedrag van het kind wordt beïnvloed door de persoonlijkheid en de omgeving en dat ze elkaar constant beïnvloeden. Het is dus belangrijk om zowel omgeving als persoonlijkheid te onderzoeken om het gedrag van de jongeren te kunnen begrijpen. De keuze om door de te gaan met school heeft ook te maken met het feit dat hoe meer risicofactoren er aanwezig zijn hoe groter de kans wordt dat het kind zal stoppen met school, dit heet risicocumulatie (Trentacosta, 2008). Wanneer een scholier geen stimulans krijgt van thuis, zich moeilijk kan concentreren en uit een gezin komt met een lage sociaal economische status is de kans groter dat hij of zij uitvalt dan een scholier die bijvoorbeeld alleen maar agressief gedrag vertoont. Het wel of niet stoppen met school is een proces waarin de verschillende factoren elkaar constant beïnvloeden en uiteindelijk leidt tot het wel of niet uitvallen van jongeren.

1.4 Socio-ecologisch model van Bronfenbrenner

Tot nu toe zijn de omgevingsfactoren als losse factoren besproken. Het socio-ecologisch model van Bronfenbrenner (1977) verdeelt de omgeving rond het kind in 4

systemen die het kind beïnvloeden in de ontwikkeling en brengt de omgevingsfactoren samen in een model. De vier systemen die de omgeving van het kind beïnvloeden zijn het micro-, meso-, exo- en het macrosysteem. Het microsysteem zijn alle relaties tussen het kind en zijn omgeving in een bepaalde setting, zoals het gezin. Maar als het kind ouder wordt zal de relatie met vrienden steeds belangrijker worden in het microsysteem. Het mesosysteem is bijvoorbeeld de school en de sportclub en de invloed daarvan op het kind. Het exosysteem is de bredere context waarin het kind opgroeit, zoals het werk van de ouders, religie en de buurt. Het macrosysteem heeft betrekking op de cultuur en de heersende ideologie in het land. Bij de problematiek rondom vroegtijdige schoolverlaters in Suriname heeft het macrosysteem grote invloed op het gedrag van de jongeren. In Suriname bestaat een leerplicht van 7 tot 12 jaar. Hierdoor zullen er veel leerlingen die het moeilijk hebben op school of het niet leuk vinden eerder stoppen. Dit is een voorbeeld van hoe een systeem rond het kind grote invloed kan hebben op het gedrag van het kind. Ook is het mesosysteem van belang in Suriname. Bijvoorbeeld in de manier waarop de school omgaat met de problemen rondom vroegtijdig schoolverlaters. Bijvoorbeeld of er contact is tussen de ouders en de school en wat de regels op scholen zijn betreffende vroegtijdig schoolverlaters.

Uit onderzoek blijkt dat het schoolklimaat ook erg belangrijk is om het aantal schoolverlaters te beperken. Hierdoor kunnen jongeren zich niet prettig voelen in de schoolsfeer. Dit kan onder andere komen door problemen met andere leerlingen of leerkrachten. Het blijkt dat scholen waar minder sancties worden uitgevaardigd tegen wangedrag van leerlingen, waar er minder conflicten zijn en waar de prestaties van de leerlingen positief worden gewaardeerd minder jongeren stoppen met school (Beekhoven & Dekkers 2007). Daarnaast blijkt dat hoe lager het schoolniveau is hoe hoger de uitval van leerlingen is (van Rooij, Pass & van der Broek, 2010). Daarbij is het ook belangrijk dat de scholier een *sense of belonging* ervaart (Lee & Breen, 2007). Dit houdt in dat leerlingen naast het leren van de basisvaardigheden ook alternatieve mogelijkheden, gedeelde macht en controle binnen de schoolcontext ervaren. Als dit niet aanwezig is ervaren de leerlingen een gevoel van inferioriteit en afwijzing, waardoor ze alternatieven voor school gaan zoeken. (Spruit, 2011). Onderzoek naar de belevingswereld van voortijdig schoolverlaters bevestigt dit. Deze jongeren missen vaak persoonlijke aandacht, structuur en een gevoel van hechting binnen het schoolklimaat (Ministerie van OCW, 2008). Wat ook bleek uit de eerder besproken onderzoeken over de zorg voor risico jongeren. Al deze factoren zijn van invloed op het gedrag van het kind. Deze factoren beïnvloeden ook de attitude van het kind en de factoren,

die daar mee te maken hebben. Al deze omgevingsfactoren zijn van invloed op het kind in zijn keuze om wel of niet naar school te gaan. Deze invloed van de omgevingsfactoren kunnen weer verminderd worden door de beschermende factoren, die hierboven benoemd zijn.

De factoren kunnen gecombineerd worden tot push- en pullfactoren. Pushfactoren zijn factoren die er vanuit de school voor zorgen dat een leerling niet meer naar school wil gaan. Voorbeelden hiervan zijn een negatief schoolklimaat, gebrek aan capaciteit, tegenvallende leerprestaties en slecht contact met docenten. Pullfactoren zijn factoren die buiten het onderwijs liggen en een aantrekkende werking hebben op jongeren om te stoppen met school. Voorbeelden hiervan zijn aantrekkelijk werk of een goed alternatief voor een opleiding. Vaak is het zo dat iemand waar het niet zo goed mee gaat sneller vatbaar is voor aantrekkelijke factoren buiten de school (Beekhoven & Dekkers, 2007).

1.5 Opzet studie

In deze studie is getoetst wat de invloed is van attitude, subjectieve norm, zorg en omgevingsfactoren op het vroegtijdig schoolverlaten in Suriname. Ook zal er gekeken worden wat de invloed is van het schoolklimaat en de *sense of belonging* bij leerlingen. Tevens zal er een analyse gemaakt worden van de push- en pullfactoren die van invloed zijn op de jongeren die vroegtijdig de school verlaten en zal er een vergelijking gemaakt worden tussen schoolverlaters en scholieren om te toetsen op welke factoren ze verschillen. De scholieren worden ook gebruikt als een controle voor de verhalen van de schoolverlaters.

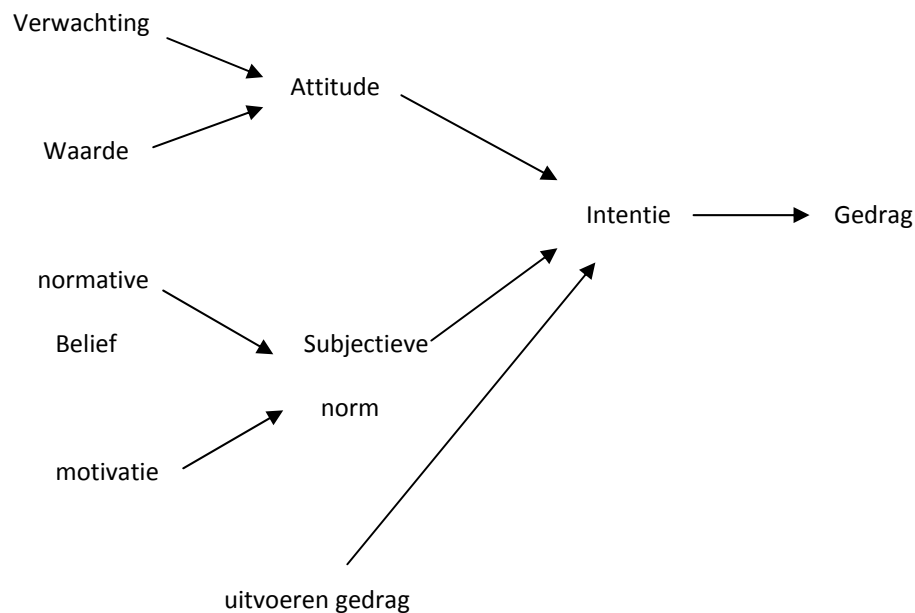
Om meer duidelijkheid te geven over de context waarin van dit onderzoek is in hoofdstuk 2 het theoretisch kader uitgelicht worden en in hoofdstuk 3 zal het specifiek over Suriname gaan. Het schoolstelsel en regels rondom onderwijs in Suriname zijn anders dan in Nederland. Deze verschillen zullen eerst begrepen moeten worden alvorens door te gaan naar de methode, de resultaten en de discussie.

Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing

2.1 Theorie van Fishbein & Ajzen

Volgens Fishbein en Ajzen moet er een grote gelijkheid zitten tussen gedrag en attitude (Maio & Haddock 2009). Ze stellen dat gedrag en attitude op 4 punten gelijk moet zijn, namelijk actie, target, context en tijd. Actie gaat over het gedrag dat uitgevoerd wordt. Als het bijvoorbeeld gaat om de attitude tegenover buitenlanders dan gaat het om het gedrag tegenover buitenlanders. Target gaat over de target van het gedrag dus zoals in het voorbeeld hierboven de buitenlander. De context gaat over de omgeving waarin het gedrag uitgevoerd wordt is dat bijvoorbeeld alleen of in een groep. Als laatste gaat tijd om de tijd waarin het gedrag zich afspeelt. Wordt het gedrag direct gemeten nadat de attitude is gemeten of gebeurt dit pas later. Volgens Fishbein en Ajzen (1977) is attitude een betere predictor van gedrag wanneer attitude en gedrag corresponderen met de hierboven genoemde punten. Er is uitvoerig bewijs voor dit idee. Davidson en Jaccard (1979) deden een onderzoek naar het voorspellen van het gebruik van de pil bij vrouwen. De vrouwen werden vragen gesteld over het gebruik van de pil. Twee jaar later werd er weer contact gezocht met deze vrouwen en gevraagd of ze in de afgelopen twee jaar de pil hadden gebruikt. Uit de resultaten bleek dat de relatie tussen attitude en gedrag groter werd wanneer de dimensies van attitude en gedrag meer correspondeerden. Om de link tussen attitude en gedrag duidelijker te maken hebben Fishbein en Ajzen twee theorieën opgesteld. De eerste theorie is de *Theory of reasoned action* en is ontwikkeld om gedrag te voorspellen. Volgens dit model is de directe voorspeller van gedrag *de intentie*. Wanneer een persoon de intentie heeft om zijn tentamen te halen dan zal hij die waarschijnlijk ook echt halen. De intentie wordt hierin beïnvloed door 2 factoren, attitude en subjectieve norm dit wordt duidelijk uit onderstaand figuur.

Figuur 1, *Theory of reasoned action* en *Theory of planned behavior* Fishbein en Ajzen (1986)



Attitude gaat over de individuele attitude richting het gedrag. Deze attitude wordt bepaald door de *verwachting* van de persoon dat het gedrag een gewilde consequentie heeft en de *waarde* die gehecht wordt aan deze consequentie. De attitude van gedrag wordt bepaald door de verwachtingen en waarde samen te nemen wat leidt tot attitude. *Subjectieve norm* is het idee dat iemand heeft over hoe belangrijk anderen het gedrag vinden. Subjectieve norm wordt weer beïnvloed door *normative belief*. *Normative belief* gaat over hoe belangrijke mensen om je heen vinden dat je je moet gedragen en de *motivatie* om aan deze verwachtingen te voldoen. De *Theory of reasoned action* is een goede voorspeler van gedrag maar duidelijk is ook dat wanneer je het gedrag niet kan uitvoeren het heel anders zal zijn. Het wel of niet kunnen uitvoeren van gedrag wordt door Fishbein en Ajzen *perceived behavioral control* genoemd. Door toevoeging van deze factor aan de theorie heet het model nu *Theory of planned behavior*. Dit model voegt toe dat het van belang is dat een persoon het idee heeft dat hij het gedrag kan uitvoeren, *control belief*. De *theory of reasoned action* en *theory of planned behavior* zijn de meest geteste modellen van attitude en gedrag relaties. Uit deze onderzoeken bleek grote empirische ondersteuning voor de voorspellingen uit deze theorieën. De modellen zijn gebruikt in verschillende domeinen zoals stoppen met roken, bloeddonatie en het gebruiken van het openbaar vervoer om naar je werk te gaan.

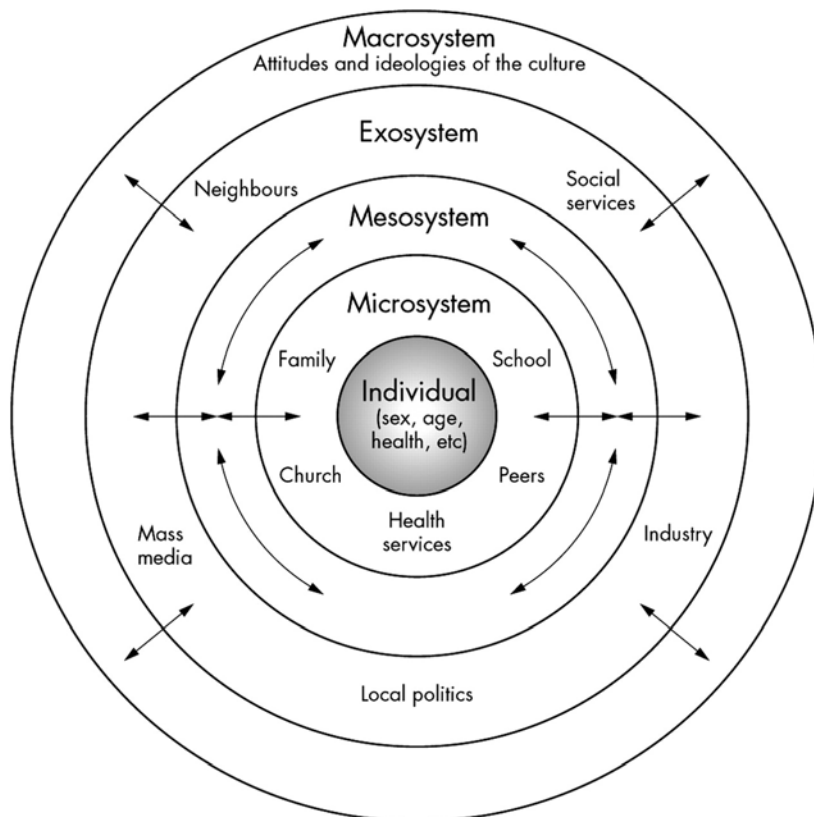
2.2 Balanstheorie

Belangrijk bij het toetsen van de problemen in de opvoeding is dat er niet wordt gekeken naar afzonderlijke factoren maar dat er wordt gekeken hoe deze factoren elkaar beïnvloeden in de opvoeding en ontwikkeling van het kind. Dit idee is samengebracht in het transactionele model van Sameroff en Chandler (1975). Zij gaan er vanuit dat opvoeden naast het overbrengen van kennis, vaardigheden, gewoontes en inzichten van ouders op kinderen, ook een interactioneel proces is. Daarbij speelt de sociale context een grote rol. Het zijn alle factoren rond het kind die invloed hebben op elkaar en op het kind. Het is dus belangrijk om deze factoren niet los van elkaar te zien. Rond het kind is er sprake van risico- en beschermende factoren. Risicofactoren zijn factoren die de ontwikkeling van het kind mogelijk kunnen verstoren. Het wordt gedefinieerd als een kenmerk van kinderen of ouders, een omstandigheid of gebeurtenis waarvan in goed opgezet onderzoek duidelijk is geworden, dat er een verband bestaat met latere, minder wenselijke ontwikkelingsuitkomsten van welke aard dan ook (Hermanns, 1998). Het gaat hier dus om factoren die een voorspellende waarde hebben op latere problemen. Voorbeelden van risicofactoren zijn driftige kinderen, ouders gescheiden, sterfte geval in de familie of laagopgeleide ouders. Een belangrijk begrip hierbij is risicocumulatie (Trentacosta, 2008). Risicocumulatie betekent dat hoe meer risicofactoren er aanwezig zijn, hoe groter de kans is dat het kind later problemen zal ervaren. Een kind met laagopgeleide ouders, gescheiden ouders en een moeilijk temperament heeft meer kans op problemen later dan een kind die alleen verhuisd is. Hierbij is het niet van belang welke risicofactoren er aanwezig zijn maar gaat het om de hoeveelheid. De balanstheorie laat zien dat je naast de risicofactoren ook beschermende factoren hebt. De invloed van de risicofactoren kunnen verminderd worden door de aanwezigheid van beschermende of protectieve factoren. Protectieve factoren zijn de factoren die per definitie bescherming bieden tegen negatieve invloed (Brink & Veerman, 1998). Deze factoren verminderen de invloed van de risicofactoren en vormen een buffer voor het kind. Ze bieden bescherming tegen de verstoring van het opvoedings- en ontwikkelingsproces. De werking van protectieve factoren zijn alleen maar zichtbaar in aanwezigheid van risicofactoren. Wanneer er geen risicofactoren aanwezig zijn is er ook geen sprake van werking van de protectieve factoren. Voorbeelden van protectieve factoren zijn liefdevolle omgeving, veilige basis thuis en een karakter wat niet snel in de war raakt. Tussen de risicofactoren en protectieve factoren is er een wisselwerking en interactie. Hoe meer risicofactoren hoe groter de kans op latere problemen, maar protectieve factoren kunnen de kans op problemen verkleinen.

2.3 Het socio-ecologisch model van Bronfenbrenner

Zoals uit de balanstheorie is gebleken worden kinderen in hun ontwikkeling beïnvloed door verschillende factoren in de omgeving. Het socio-ecologisch model van Bronfenbrenner (1977) verdeelt de omgeving rond het kind in 4 systemen. Volgens Bronfenbrenner wordt de ontwikkeling van het kind beïnvloed door de kwaliteit van de omgeving waarin het kind leeft of waaraan het deelneemt en de omvang en de aard van de interactie van deze omgevingen. Zo is de sociale omgeving verdeeld in 4 systemen zoals in figuur 2 in een illustratie word weer gegeven.

Figuur 2, Socio-ecologisch Model van Bronfenbrenner (1977)



[http://www.topsupportweb.net/psywiki/index.php?title=Gezinsfunctioneren_\(O5\)](http://www.topsupportweb.net/psywiki/index.php?title=Gezinsfunctioneren_(O5))

Het *microsysteem* omvat alle relaties tussen het ontwikkelende kind en zijn omgeving. In het begin van de ontwikkeling van het kind is dit voornamelijk het gezin, de interactie met ouders en andere mede gezinsleden. Als kinderen ouder worden dan ontstaan er meerdere microsystemen, zoals het kinderdagverblijf en later mogelijk een sportvereniging. Hierin is de wederzijdse beïnvloeding van de relaties binnen het systeem van belang. Voorbeelden hiervan

is de reactie van de ouders op het kind als het iets doet, maar ook het stimuleren van andere om dingen te doen die je nog niet kan zoals lopen of vastpakken.

Het *mesosysteem* is een verzameling van verschillende microsystemen. Waar het microsysteem gaat over de relaties binnen de systemen waarin het kind zich bevindt, gaat het mesosysteem over de relaties tussen verschillende microsystemen. De losse microsystemen beïnvloeden elkaar waarbij een verandering binnen het ene systeem invloed kan hebben op de relatie binnen een ander systeem. Een voorbeeld hiervan is de scheiding van ouders wat grote invloed heeft op het kind en zijn omgeving.

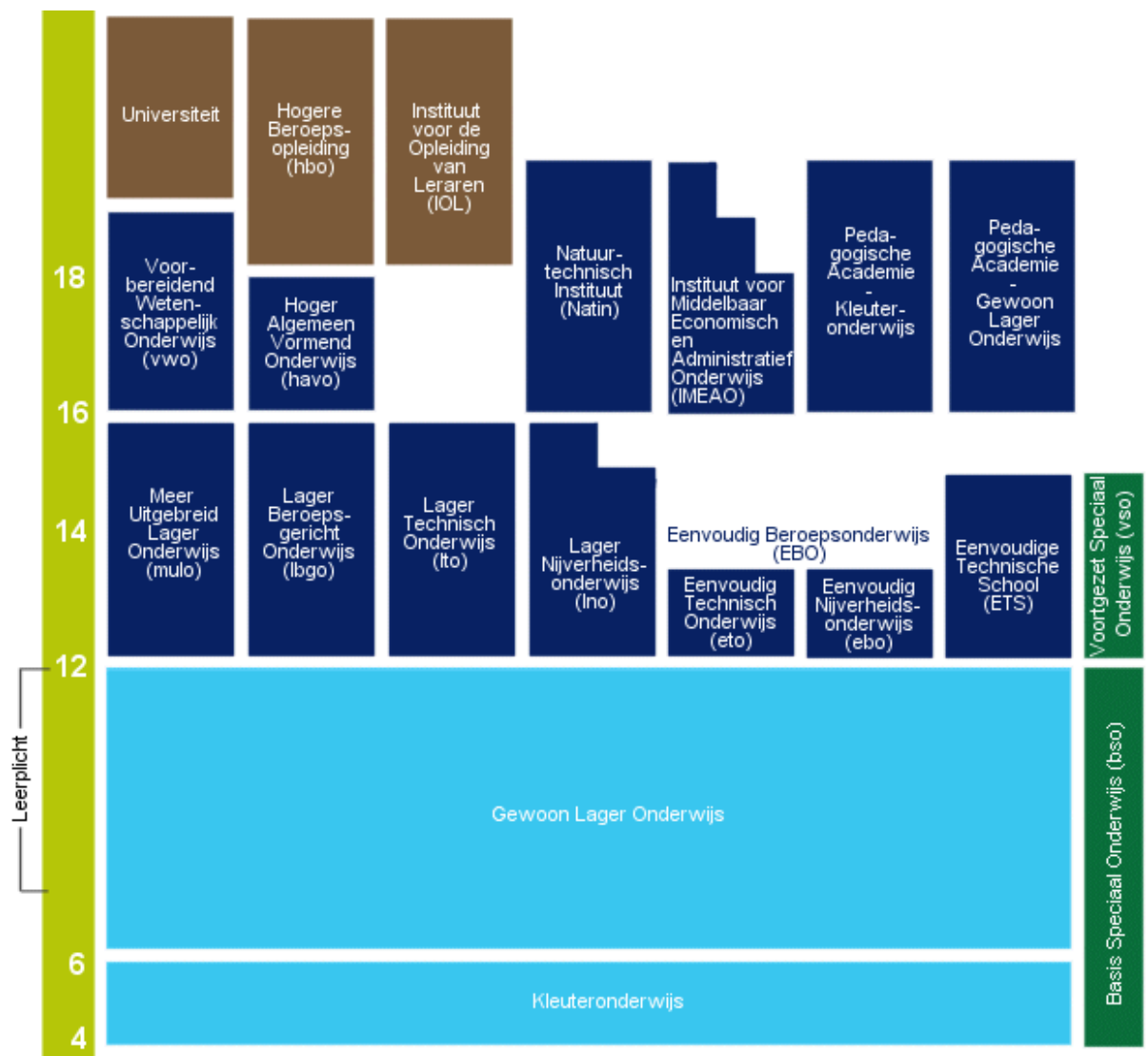
Het *exosysteem* is de sociale omgeving rond het kind waaraan hij of zij niet direct zelf deelneemt, maar waardoor hij of zij wel wordt beïnvloed. Een voorbeeld hiervan is het werk van de ouders. Wanneer het niet goed gaat op het werk kan een ouder dat mee naar huis nemen en bijvoorbeeld minder geduld hebben met het kind waardoor er vaker ruzie is. Andere voorbeelden zijn de buurt waarin het kind opgroeit en de economische status van de ouders.

Het *macrosysteem* gaat, als laatste, over de overkoepelende institutionele patronen van een cultuur en een subcultuur. Voorbeelden zijn de wet- en regelgeving van een land, de ideologische opvattingen, de economie en de religie. Dit is allemaal van invloed op de omgeving waarin een kind zich ontwikkelt en op welke manier, in welke richting, het kind zich ontwikkelt.

Hoofdstuk 3: Schoolstelsel Suriname

Om de problemen rondom vroegtijdige schoolverlaters in Suriname te begrijpen is het van belang een beeld te hebben van het schoolstelsel. In Suriname is er een leerplicht van 7 tot 12 jaar. Het gewoon lager onderwijs (GLO) bestaat uit 8 leerjaren; 2 kleuterjaren en 6 jaar lager onderwijs. De leerlingen worden op basis van selectie doorgestuurd naar het voortgezet onderwijs op junioren niveau. Dit wordt gedaan aan de hand van klassikale testen die het hele jaar worden afgenomen en een nationale test die aan het eind van het GLO wordt afgenomen. De figuur hieronder geeft het schoolstelsel van Suriname weer.

Figuur 1, Het onderwijsstelsel van Suriname



http://taalunieversum.org/onderwijs/termen/suriname/schema_suriname/schema_ondwrijssysteme_suriname.htm

Aan de hand van de nationale test wordt bepaald naar wat voor niveau van het voortgezet onderwijs Junior (VOJ) de leerling kan gaan. De meeste leerlingen, die doorgaan, volgen na de GLO de Mulo of de LBGO. Andere opties zijn de LTO, LNO, ETO, EBO en ETS (zie figuur 1) dit zijn in tegenstelling tot de Mulo beroepsopleidingen. Na de Mulo is er de mogelijkheid om door te studeren aan het VWO wat opleidt voor de universiteit en de HAVO wat opleidt voor het HBO. Na afronding van de LBGO is er, afhankelijk van de stroming die je hebt gevolgd, de mogelijkheid door te leren aan de IMEAO of op de Pedagogische Academie. Het LBGO is een beroepsopleiding maar zit qua niveau tussen Mulo en de opleidingen daaronder. De beroepsopleidingen onder de LBGO zijn duidelijke beroepsopleiding die opleiden voor een bepaald beroep waar dit voor de LBGO minder duidelijk is. Het is van hoger niveau maar wat je verder meer kan met LBGO dan andere beroepsopleidingen is niet duidelijk. Op dit moment kunnen leerlingen nog van de LBGO naar de pedagogische academie maar door aanpassingen aan deze opleiding zal dit in de toekomst lastiger worden. Dit betekend dat de LBGO geen duidelijk eigen gezicht heeft en/of meerwaarde voor leerlingen. Hier zal later op terug gekomen worden. Vanuit de LTS kan men doorgaan naar de NATIN. Voor dit onderzoek richten we ons op het voortgezet onderwijs junior (VOJ). Dit zijn de opleidingen Mulo, LBGO, LTO, LNO, ETO, EBO en ETS.

3.2 De definitie van voortijdig schoolverlaters

Zoals hierboven vermeld is de leerplicht in Suriname van 7 tot 12 jaar. Dit betekent dat een leerling na zijn twaalfde jaar mag stoppen met school. Er zijn geen officiële cijfers bekend maar het lijkt er op dat veel jongeren na hun twaalfde stoppen met school. Direct na de GLO of later in hun schoolcarrière. Ondanks dat de wetgeving het stoppen met school na je 12^{de} jaar niet afkeurt, is er volgens het Ministerie van Onderwijs (MINOV) wel sprake van een drop-out problematiek. Er zijn verschillende definities die in internationaal onderzoek gebruikt worden. Volgens Blondal en Adalbjarnardottir (2009) kunnen deze ingedeeld worden in twee categorieën: de inclusieve definitie, die afhangt van de onderwijsnorm in een land en de exclusieve definitie, die drop-outs definieert als een scholier, die begint met een opleiding, maar deze niet afmaakt. Voor dit onderzoek naar de voortijdig schoolverlaters in Suriname is gekozen om de exclusieve definitie te hanteren van drop-outs. Hiervoor is gekozen, omdat, wanneer er gebruik wordt gemaakt van de inclusieve definitie er geen sprake kan zijn van voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs, omdat de leerplicht tot 12 jaar loopt. Het feit dat het MINOV spreekt van een drop-out problematiek laat zien dat het ministerie het een probleem vindt dat jongeren na hun twaalfde stoppen met school en dus ook voor de

exclusieve definitie kiezen. Dit is tegenstrijdig met de wetgeving die aangeeft dat jongeren tot hun 12^{de} jaar naar school moeten. Dit zorgt voor onduidelijkheid in Suriname wat te doen met jongeren die stoppen met school. Aan de ene kant wordt het gezien als een probleem maar aan de ander kant kunnen er geen harde maatregelen genomen worden zolang de leerplicht niet hoger is.

Op dit moment is men in de Surinaamse politiek bezig om de leerplicht te verhogen naar 16 jaar. Het is niet duidelijk wanneer dit doorgevoerd zal worden maar dit zal grote veranderingen in het onderwijs met zich meebrengen.

3.3 De regels en leeftijd van scholieren in Suriname

In het Surinaamse onderwijs is het zittenblijverspercentage erg hoog zowel op het GLO als op het voortgezet onderwijs (Data folder MINOV, 2011). Dit zorgt ervoor dat de leeftijd van scholieren op zowel het GLO als op het voortgezet onderwijs relatief hoog is. Kinderen mogen in Suriname tot hun 15^{de} jaar op het GLO zitten en moeten daarna naar het voortgezet onderwijs, onafhankelijk van of ze de eindtoets hebben gehaald. Door het hoge percentage zittenblijvers komt het voor dat een jongen van 19 jaar in het 2^{de} jaar van het LBGO zit. Wanneer hij besluit om te stoppen, is de scholier niet meer minderjarig. Dit is een extra reden om in dit onderzoek uit te gaan van de exclusieve definitie. Op het voortgezet onderwijs is er de regel dat, wanneer een leerling 2 keer blijft zitten of zwanger is, hij of zij automatisch wordt uitgeschreven door de school. Hierbij is het aan de scholier zelf om te bepalen wat hij of zij dan gaat doen. Men kan dispensatie aanvragen bij de directeur om het jaar nogmaals over te doen, maar kan ook besluiten om te stoppen of ergens anders een opleiding volgen. Mede door de leerplicht tot 12 jaar heeft de school weinig dwangmiddelen om jongeren op school te houden. Dit betekent dat er op de meeste scholen niks wordt gedaan met jongeren die stoppen met school.

3.4 De mogelijkheden voor voortijdig schoolverlaters

Door het hoge percentage voortijdig schoolverlaters in Suriname zijn er ook verschillende mogelijkheden om op een andere manier dan via het reguliere onderwijs een diploma te halen. In Suriname zijn verschillende particuliere organisaties actief om de jongeren, die stoppen met school, op een andere manier de mogelijkheid te geven een diploma of certificaat te behalen. Meestal zijn dit leer/werk trajecten waarbij in een korte periode men les krijgt in theorie en praktijk en op deze manier toch een opleiding kan volgen. Voorbeelden

van organisaties zijn Stichting arbeidsmobilisatie en ontwikkeling (SAO), de Bouwsteen en Towards a new Alternative (TANA). SAO is niet alleen voor schoolverlaters maar voor iedereen die een diploma wil halen als bijvoorbeeld elektricien of stratenmaker. TANA is een organisatie die zich richt op de 'hoog opgeleide' schoolverlaters. Dit zijn de schoolverlaters die op de Mulo hebben gezeten of op de LBGO pas laat zijn uitgevallen. Al deze organisaties zijn opgezet om al de jongeren die uitvallen op het reguliere onderwijs de kans te geven om op een andere manier alsnog een diploma te halen. Veel jongeren die in Suriname het reguliere onderwijs vroegtijdig verlaten gaan later alsnog naar dit soort opleidingen om alsnog een diploma te halen.

H4: Methode

4.1 Participanten

Aan het 1 op 1 interview hebben 28 drop-outs meegedaan die op school hebben gezeten in Suriname. Daarvan waren 16 jongen en 14 meisje. De respondenten hadden een leeftijd tussen de 16 en 22 jaar oud met een gemiddelde leeftijd van 19, 41 en $SD = 1,80$. De werving van de voortijdig schoolverlaters verliep via stichtingen en organisaties, die deze jongeren de mogelijkheid bieden om een opleiding te volgen, nadat ze gestopt zijn met school. Omdat in Suriname de leerlingen vaak op hogere leeftijd nog op school zitten waren de geïnterviewde schoolverlaters tussen de 17 en 22 jaar oud. Van de respondenten hadden er 14 op het LBGO gezeten, 5 op de MULO, 4 op de LTS, 3 op de ETO en 2 op de nijverheidsschool. De respondenten waren in het verleden gestopt met school en volgden op dit moment een opleiding buiten het reguliere onderwijs. De werving van de schoolverlaters verliep via de organisaties die opleidingen aanbieden voor schoolverlaters. De organisaties zijn TANA, SAO en de Bouwsteen. Dit zorgt ervoor dat aan het onderzoek schoolverlaters meedoen die na het verlaten van school daarna alsnog een opleiding zijn gaan volgen. Hierdoor is er gevaar voor selectie bias, maar omdat het in het interview voornamelijk gaat om de tijd dat de jongeren nog op het voortgezet onderwijs zaten heeft het minder invloed op de uitslag. In de analyse ontbreken twee respondenten omdat er in eerste instantie 30 respondenten waren maar deze zijn niet meegenomen in de analyse maar wel in de nummering van de respondenten.

Ook hebben er 40 scholieren meegedaan aan het onderzoek van 4 verschillende scholen in Paramaribo zodat de verhalen van de scholieren vergeleken konden worden met de verhalen van de schoolverlaters. De scholieren kwamen van een Mulo- of een LBGO-school. De scholieren zaten in de 2^{de} of de 3^{de} klas. De werving van deze leerlingen verliep via het ministerie van onderwijs en de directrice van de scholen. De scholen werden geselecteerd op basis van bereidheid om mee te werken aan het onderzoek en bereikbaarheid. De respondenten van de focusgroup en 1 op 1 interviews kregen geen beloning voor hun deelname aan het onderzoek. Er is voor twee groepen gekozen om te interviewen (schoolverlaters en scholieren) om een vergelijking tussen deze twee groepen te kunnen maken op de verschillende factoren. Daarnaast zijn de verhalen van de scholieren een controle voor de verhalen van de schoolverlaters. De verhalen van de schoolverlaters en de scholieren kunnen vergeleken worden en zo controleren in welke mate de verhalen van de

schoolverlaters gelijk zijn aan de verhalen van de scholieren. Op deze manier kan er getoetst worden wat de verschillen zijn tussen de schoolverlaters en de scholieren en in welke mate zij de zelfde problemen hebben op school.

4.2 Materialen

Het interview met de voortijdig schoolverlaters was een semi gestructureerd interview (Bryman, 2008), waarbij aan de hand van een interviewleidraad vragen werden gesteld, maar er ook mogelijkheden waren voor de onderzoeker om daar van af te wijken en andere vragen te stellen of door te vragen. De vragen waren zo samengesteld dat de verschillende factoren van de theorie terug zouden komen in de vragenlijst. Voor beide vragenlijsten (Bijlage 1 en 4) zijn de vragen gemaakt op basis van de *Theory of reasoned action* en *planned behavior*, de literatuur over omgevingsfactoren en de literatuur over zorg voor risicojongeren. Deze literatuur vormde de basis voor de interview leidraad. Doordat er ruimte was om andere vragen te stellen, kon uit de verkregen data later andere theorieën en factoren gehaald worden. Zo werd bijvoorbeeld de vraag gesteld wat de ouders van de respondent van onderwijs vonden. Deze vraag gaf meer duidelijkheid over de manier, waarop de ouders naar onderwijs keken en wat de invloed van de ouders op de keuzes van het kind was. Dit is een voorbeeld van een vraag over de omgevingsfactoren. Ook werden er vragen gesteld vanuit de theorieën van Fishbein en Ajzen. Een voorbeeld hiervan is een vraag over wat de respondent zelf van onderwijs vindt om duidelijkheid te krijgen wat de respondent verwacht dat onderwijs teweeg kan brengen. Het verschil in vragen tussen de 1 op 1 interviews en de focusgroup is dat het er in de interviews om gaat, waarom de respondent niet meer naar school gaat en in de focusgroup waarom de respondent nog wel naar school gaat.

4.3 Analyse

Alle interviews zijn volledig op papier uitgeschreven. Een deel van het codeerschema (Bijlage 2) komt voort uit de literatuur die besproken is in de inleiding. De codes uit de literatuur waren de basis van het schema en na analyse zijn er nog andere codes toegevoegd. Dit zijn factoren die regelmatig terugkomen in de interviews en niet in het basisschema zaten. Voorbeelden van codes die in het basisschema stonden zijn: Omgevingsfactoren, normative belief, subjectieve norm, waarde. Hierbij wordt bijvoorbeeld de code 'omgevingsfactoren' nog opgesplitst in ouders, school en leerkrachten en krijgen deze allemaal een positief en

negatief label. Vervolgens werden alle interviews volledig gecodeerd, dit gedeelte was het open coderen gedeelte (Boeije, 2005). Tijdens het coderen werden er extra codes toegevoegd of uitgebreid naar aanleiding van wat er in de data gevonden werd. Voorbeeld van uitbreiding van een code is dat aan de code 'zorg' een code 'behoefte aan begeleiding' werd toegevoegd. Het systematisch lezen van de interviews zorgde voor nieuwe codes. Het lezen van extra literatuur naar aanleiding van de data en gesprekken met de begeleider zorgde voor nieuwe uitbreidingen van het codeschema. Hierdoor ontstond een uitgebreid schema met de basiscodes en verschillende nieuwe codes die meer duidelijkheid gaven over de data. Hierbij was sprake van selectief coderen (Boeije, 2005). Voorbeelden van toegevoegde data zijn 'alternatieven voor school, meso -systeem en exo -systeem'. Aan de hand van dit uiteindelijke codeerschema werden alle interviews volledig gecodeerd. De interpretatie van de data ging aan de hand van het regelmatig lezen van de data en refereren naar de data. Om meer duidelijkheid te krijgen over de data werden er schema's en matrices gemaakt. Er werd onder andere een meta -matrix gemaakt die per interview aangaf hoe vaak verschillende factoren voorkwamen. De case-ordered Affects Matrix is een verduidelijking van de eerste matrix, waarin de factoren worden opgedeeld in hoofdeffecten en bij effecten en er wordt gekeken naar de hoeveelheid (Miles & Huberman 1994). Deze matrices maken de patronen in de data duidelijker, waardoor het beter zichtbaar is welke factoren van belang zijn.

Tevens is er een tijdlijn gemaakt om per respondenten in een korte samenvattingen de belangrijkste factoren in het proces van stoppen met school uit een te zetten (bijlage 3).

4.4 Procedure

4.4.1 1 op 1 interviews

Voordat het interview begon werden de respondenten geïnformeerd over het doel van het onderzoek en hoe het zou verlopen. Tevens werd verteld dat het onderzoek volledig anoniem was en dat alleen de onderzoeker toegang had tot de data. Daarnaast werd de respondent verteld dat het interview opgenomen zou worden en of de persoon daar bezwaar tegen had. Als laatste werd er gevraagd of alles duidelijk was of er nog vragen waren en of de respondent nog steeds met het onderzoek mee wilde doen. Na de informatie over het onderzoek en de toestemming van de respondent om zijn of haar data te gebruiken kon het interview beginnen. Het interview duurde ongeveer 20 minuten. Tijdens het interview werden vragen gesteld over de tijd op het voortgezet onderwijs, het proces wat leidde tot stoppen met school en alle factoren die hier invloed op hadden. In Bijlage 1 is de vragenlijst van het 1 op 1

interview met de schoolverlaters te vinden. Omdat het een semi- gestructureerd interview was, konden er, afhankelijk van het verhaal van de respondent, nog extra vragen gesteld worden door de onderzoeker. Na afronding van het interview werd de respondent gevraagd of hij of zij nog vragen of opmerkingen had over het interview en het onderzoek. Als laatste werd de respondent bedankt voor zijn of haar deelname.

4.4.2 Focusgroups

De respondenten van de *focusgroups* werden door de directeur of directrice van de school uit hun klas gehaald en ze werden samen in een lokaal gezet om mee te doen aan het onderzoek. Voordat het interview begon, werden net als bij het 1 op 1 interview de respondenten geïnformeerd over het doel van het onderzoek en hoe het verder zou verlopen. Ook bij dit interview werden de respondenten geïnformeerd over hun anonimiteit en het feit dat het interview opgenomen zou worden. Als laatste kregen de respondenten nog de kans om vragen te stellen en wanneer ze dat wilden zich terug te trekken uit het onderzoek. Het verschil met de 1 op 1 interviews is dat in een focusgroup het gesprek tussen de respondenten over het onderwerp belangrijker is dan het beantwoorden van vragen van de onderzoeker over het onderwerp. Tijdens het interview werd de respondenten gevraagd naar hun reden(en) om naar school te gaan en wie daar invloed op had(den). Ook werden er vragen gesteld over de school en vrienden en wat volgens hen de reden(en) wa(s)(ren) dat er in Suriname zoveel leerlingen stoppen met school. Tijdens het interview was het de bedoeling dat de onderzoeker alleen de vragen stelde en zoveel mogelijk de leerlingen met elkaar liet praten over de verschillende onderwerpen. Dit interview duurde ongeveer 30 minuten. Ook dit onderzoek was semi- gestructureerd en gaf daarmee de onderzoeker de ruimte om naar aanleiding van de verhalen van de respondenten nog aanvullende vragen te stellen. Aan het eind van het interview werd de respondenten de mogelijkheid geboden om vragen te stellen en daarna werden ze bedankt voor hun deelname.

H5: Resultaten

De analyse van de interviews is gedaan aan de hand van de 5 hoofdthema's die afzonderlijk ook verdeeld zijn in verschillende factoren (Zie bijlage 2 voor codeerschema). De hoofdthema's zijn:

- *Theory of reasoned action en planned behavior*
- Omgevingsfactoren
- Zorg
- Bronfenbrenner
- Andere opties

Aan de hand van deze hoofdthema's worden de belangrijkste resultaten van dit onderzoek besproken worden. In de resultaten zal dezelfde volgorde gebruikt worden zoals hierboven aangegeven is. Alle thema's worden verduidelijkt met illustratieve quote's van de respondenten.

5.1 Theory of reasoned action en planned behavior

Welke factoren uit deze theorieën zijn van invloed op schoolverlaters in Suriname? Bij de analyse van de factoren is het belangrijk om ze eerst apart te bekijken en vervolgens in de context van de theorie. De eerste factor van de theorie is motivatie wat verdeeld is in intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie. Wat naar voren komt is dat over het algemeen de respondenten gemotiveerd zijn om naar school te gaan en maar een enkeling zegt dat hij of zij de motivatie niet meer had om naar school te gaan. De intrinsieke motivatie van de respondenten is over het algemeen aanwezig.

“Ik wil graag doorstuderen voor mijn toekomst” (Respondent 10)

Het feit dat de respondenten ondanks deze motivatie toch stoppen heeft vaak te maken met externe factoren zoals financiële problemen waardoor ouders de kinderen niet meer naar school laten gaan. Een voorbeeld van een respondent die intrinsiek gemotiveerd is om naar school te gaan maar door zijn ouders niet meer naar school gaat:

“Me ouders hebben gezegd dat ik niet meer naar school moest gaan want ze vonden het voor niks. Maar eigenlijk ik wou wel maar toen begon ik na te denken en heb ik gezien dat ze gelijk hadden.” (respondent 4)

De extrinsieke motivatie was bij de meeste leerlingen aanwezig. Voornamelijk als eerste reden om naar school te gaan werd benoemd dat het moest van de ouders. Maar later op school werd duidelijk dat de extrinsieke motivatie weinig effect had op de meeste leerlingen. Meestal kwam de extrinsieke motivatie van de ouders of leerkrachten maar de respondenten hechten vaak maar weinig waarde aan die extrinsieke motivatie.

“Toen sprak ik met mijn moeder erover die zei jij weet wat goed voor je is. Ik kan niet voor je bepalen. Ik kan zeggen dat ik wil dat je naar school moet gaan maar misschien kan je het niet dus kan je het beter zelf bepalen.”(respondent 22)

De tweede factor is de verwachtingen. Hiermee wordt bedoeld of de respondent verwacht dat er met het gedrag een positieve uitkomst gehaald kan worden. Op 1 of 2 uitzonderingen na waren alle respondenten duidelijk dat je met een diploma meer kan bereiken dan zonder diploma dit komt ook naar voren in deze quote.

“Als je werk moet vinden moet je tenminste een Mulo diploma hebben. Tegenwoordig zoeken ze geen mensen meer zonder diploma.”(respondent 25)

“Dan heb ik betere papieren en kan ik ook een betere baan vinden in de maatschappij”(Respondent 5)

Hierbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat voor de respondenten een diploma niet altijd een diploma betekend van het reguliere onderwijs dit kan ook van een andere opleiding zijn. In het verlengde van verwachting ligt de waarde van het gedrag. De respondenten zien in dat het behalen van een diploma een positieve waarde heeft.

“Iemand met een diploma krijgt meer geld en kan hogerop klimmen.”(Respondent 4)

De vierde factor van de theorie is de subjectieve norm en normatieve belief. Dit is het idee dat iemand heeft dat andere het gedrag belangrijk vinden en hoe je denkt dat andere vinden dat je je moet gedragen. De respondenten zijn er veelal van overtuigd dat mensen om hun heen zoals hun ouders het belangrijk vinden dat ze naar school gaan.

“Mijn ouders vonden school heel belangrijk. Ze waren streng voor me en zeiden altijd dat ik wat moest bereiken in mijn leven.”(respondent 30)

“Mensen om mij heen wilde niet dat ik stopte omdat ik dan een betere baan in de maatschappij kon krijgen”(Respondent 5)

Als toevoeging aan de *theory of reasoned action* is bij de *theory of planned behavior* een factor toegevoegd. Deze factor gaat over het gevoel van iemand dat hij of zij het gedrag kan uitvoeren. Dit blijkt een belangrijke factor te zijn voor respondenten om te stoppen met school. Ook al hebben de leerlingen de motivatie en zijn ze zich bewust van de toegevoegde waarde van het gedrag. Als ze het gevoel hebben dat ze het gedrag niet kunnen uitvoeren zullen ze uiteindelijk besluiten om te stoppen met school.

“Ik ging nog wel naar school maar ik zag gewoon dat het niet meer ging lukken met mijn repetities.”(Respondent 15)

“Ik zag gewoon dat het niet meer ging lukken dus dan kon ik beter stoppen want het kosten ook veel geld” (Respondent 25)

Over het algemeen zien de respondenten de waarde in van onderwijs, hebben ze positieve verwachtingen van het halen van een diploma en is er een positieve subjectieve norm en normatieve belief. De mindere motivatie van leerlingen is een mogelijke oorzaak van het stoppen met school maar het idee van leerlingen dat ze hun diploma toch niet kunnen halen lijkt de belangrijkste factor uit deze theorieën te zijn die bepaald of een leerling doorgaat met school of stopt. Het idee dat je gedrag niet meer uit kan voeren word beïnvloed door vele andere factoren die later aan bod zullen komen. Uit het onderzoek blijkt dat de jongeren gemotiveerd zijn, de waarde van onderwijs inzien, mensen om hun heen onderwijs belangrijk vinden en ze de verwachting hebben dat je met een diploma verder komt dan zonder. Hieruit blijkt dat deze factoren er niet voor zorgen dat de jongeren stoppen met school. Wel is het zo dat veel jongeren denken dat ze de school niet af kunnen maken. Het idee dat je gedrag niet uit kan voeren zorgt er voor dat veel leerlingen besluiten te stoppen met school. Door weinig vertrouwen in eigen kunnen besluiten veel jongeren in Suriname te stoppen met school. Ze doen dit terwijl ze gemotiveerd zijn en de waarde van school vaak wel inzien. Tabel 1 geeft meer duidelijkheid over de verschillende factoren. In de tabel is bijvoorbeeld bij respondent 3 zichtbaar dat hij of zij gemotiveerd is, positieve verwachting en waarde heeft van onderwijs, maar dat het beperkte vertrouwen in eigen kunnen ervoor zorgt dat hij of zij stopt met school. Een ander voorbeeld is respondent 13 waarbij alle factoren uit de theorie positief zijn maar de respondent toch gestopt is met school. Dit laat zien dat er ook andere factoren van invloed kunnen zijn op de keuze om te stoppen of door te gaan. Tabel 1 geeft een duidelijker overzicht van de factoren uit de theorie van Fishbein en Ajzen die van invloed zijn op de jongeren die gestopt zijn met school.

Tabel 1, factoren Fishbein & Ajzen (+ = positief/aanwezig, - = negatief/afwezig, +/- = matig)

respondent	motivatie	verwachting	waarde	Subjectieve norm	Normative belief	Gedrag uitvoeren
1	+/-	+/-	+	+/-	+	-
3	+	+	+	+/-	-	-
4	+	+	+	+/-	+/-	-
5	+/-	+	+/-	+	+	-
6	-	-	-	+	+	+/-
7	-	+	+/-	+	+	+/-
9	+	+	+	+	+	-
10	+	+	+	+	+	+
11	+	+	+	-	-	-
12	+	-	+	+	+	+
13	+	+	+	+	+	+
14	+	-	+/-	+	+	+/-
15	+/-	+	+	+	+/-	-
16	+	+	+	+	+	-
17	+	+/-	+	-	-	-
18	-	-	-	+	+	+
19	+	+	+	-	-	-
20	+/-	+	+	+/-	+/-	-
21	+/-	+	+/-	+/-	+/-	+
22	+/-	-	+/-	+	+	-
23	+	+/-	+	+	+	+
24	+	+	+	+	+	+
25	+/-	+/-	+/-	+/-	+	-
26	-	+/-	+/-	-	-	-

27	+	+	+	-	-	+
28	+	+	+	-	-	+
29	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-
30	+	+	+	+	+	+/-

5.2 Omgevingsfactoren

De omgeving rond scholieren bestaat uit vele verschillende factoren. Een van de factoren zijn de ouders van scholieren die grote invloed kunnen hebben op het wel of niet naar school gaan van jongeren. Deze invloed kan zijn dat ouders zeggen dat kinderen naar school moeten gaan, maar kan ook zijn dat ouders de scholier niet steunen of helpen bij school. Uit de data blijkt dat een deel van de respondenten wel gestimuleerd worden door de ouders om naar school te gaan maar dat uiteindelijk de ouders het kind zelf laten beslissen wat ze willen en soms het kind stimuleren om niet meer naar school te gaan.

“Ik bleef voor de tweede keer zitten en dan word je automatisch afgeschreven en mijn ouders hadden gezegd dat ik niet meer naar school moest gaan omdat het voor niks was.”(Respondent 4)

Bij een deel van de respondenten hadden de ouders een negatief effect en bij het andere deel stimuleerde de ouders het kind om door te gaan met school.

“Mijn ouders stimuleren mij. Ze informeren hoe het met me gaat en vragen wat ik heb gedaan op school.”(Respondent 13)

“Mijn moeder stuurde mij naar school om iets te worden in de maatschappij”
(Respondent 9)

De positieve of negatieve invloed van ouders is niet duidelijk naar voren gekomen omdat de jongeren veelal aangeven dat de ouders naar school gaan belangrijk vinden maar het niet duidelijk is of het gedrag ook gekoppeld is aan deze attitude. Veel ouders laten de jongeren vrij om zelf een keuze te maken wat vaak leidt tot stoppen wanneer het niet goed gaat op school. Andere ouders zeggen tegen hun kind dat naar school gaan belangrijk is maar dit is niet zichtbaar in het gedrag. Jongeren geven veelal aan dat ouders naar school gaan belangrijk vinden maar dit is niet zichtbaar in steun en hulp die ze bieden aan hun kinderen. Als het niet

goed gaat op school laten de ouders de kinderen meestal zelf beslissen wat ze moeten doen of adviseren ze om wat anders te gaan doen dan school omdat het bijvoorbeeld geld verspilling is.

Alle jongeren in Suriname hebben vrienden die niet meer naar school gaan. Op een enkeling na geven de respondenten aan dat dit geen invloed heeft op hun keuze om niet meer naar school te gaan. Het geeft de leerlingen wel voorbeelden van andere jongeren die ook gestopt zijn met school. Zoals uit onderzoek in de inleiding blijkt kan dit een leerling net het laatste zetje geven om te besluiten te stoppen met school.

“Al mijn vrienden van school zijn gestopt en nu verslaafd en aan de drugs”
(Respondent 11)

Aan de andere kant geven de jongeren ook aan dat het juist vaak de vrienden zijn die niet meer naar school gaan die ze stimuleren om door te gaan met school of weer een opleiding te gaan volgen.

“Een paar vrienden van mij die niet meer naar school gingen zeiden zelfs dat ik door moest gaan” (Respondent 9)

Een van de omgevingsfactoren die bepalend is voor het wel of niet naar school gaan is de school zelf. De omgevingsfactor school bestaat uit vele onderdelen. Een van deze onderdelen zijn de leerkrachten. Uit de data blijkt dat de leerlingen erg negatief zijn over de leerkrachten. De manier waarop er les wordt gegeven, het contact met de leerkrachten en de manier waarop omgegaan wordt met leerlingen die het moeilijk hebben. Er zijn wel respondenten die positief waren over bepaalde leerkrachten maar dat was er dan meestal 1 waarmee ze goed contact hadden maar voor de rest waren de leerlingen zeer negatief. Dit gold voor de leerlingen die nog naar school gingen als ook voor de leerlingen die niet meer naar school gingen.

“Die docenten wilden zelf graag als je een drukke jongen bent, schrijf hem maar af en snel ook.”(Respondent 1)

“Op school zijn de docenten helemaal onbeschoft. Ze gebruiken gewoon bepaalde termen in de klas. Als je een som niet begrijpt zeggen ze ga het zelf uitzoeken.”(Respondent 21)

Verder noemen een deel van de jongeren het schoolklimaat als negatieve invloed op hen. Dit is onder andere een negatieve sfeer in de klas maar ook dat op sommige scholen er geen leerkrachten zijn voor vakken.

“Het was een drukke school met alleen maar kwajongens ze deden allemaal uit de maat. Als je niet sterk bent ga je ook afgeleid worden.” (Respondent 1)

Het gedrag van leerkrachten en de manier van lesgeven heeft invloed op het schoolklimaat en hebben beide een negatieve invloed op de scholieren. De negatieve sfeer op school en de negatieve bejegening van leerkrachten naar leerlingen zorgt er voor dat leerlingen slechter gaan presteren en uiteindelijk sneller besluiten om te stoppen met school.

Deze resultaten laten zien dat de omgevingsfactor school van grote invloed is. Door het negatieve schoolklimaat en de slechte manier van lesgeven door leerkrachten ligt de *sense of belonging* van leerlingen laag. De jongeren krijgen op school weinig alternatieven mogelijkheden aangeboden, er is geen sprake van gedeelde macht en de leerlingen hebben weinig eigen controle. De leerkracht bepaald wat er gebeurt en de leerling heeft maar te luisteren en heeft weinig inspraak. Dit zorgt er onder andere voor dat jongeren opzoek gaan naar alternatieve voor school.

Omgevingsfactoren die buiten de school liggen kunnen grote invloed hebben op keuzes die gemaakt worden door jongeren op school. Een voorbeeld hiervan is de factor zwangerschap. Het maakt hierbij niet uit hoe ze het doen op school of ze gemotiveerd zijn of hoe het contact met leerkrachten is. Wanneer een meisje zwanger raakt moet het van school af. Bij sommige van de meisjes is dit 3 keer het geval geweest. Drie keer beginnen en drie keer moeten stoppen door een zwangerschap. De regel is in Suriname dat je van school moet als je zwanger bent behalve als je vlak voor de afronding van je opleiding bent dan mag je die nog afmaken. Dit zorgt ervoor dat zwangerschap een bepalende omgevingsfactor is in het stoppen met school. Wanneer een meisje zwanger raakt kan zij niet op school blijven en moet ze stoppen. Hierbij maakt het niet uit hoe gemotiveerd ze is of goede cijfers ze haalt.

“Het was leuk op school en leerrijk, maar toen raakte ik zwanger en moest ik stoppen” (Respondent 24)

De factor financiën heeft een zelfde invloed op de keuze om te stoppen met school als zwangerschap. Ook al heeft een leerling de motivatie en stimulans en de hersenen als er geen

geld is om school en of bus te betalen kan de leerling niet op school blijven. Hierdoor moeten sommige jongeren van school omdat hun ouders ze van school halen om geld te verdienen.

“Ze hadden me kunnen helpen maar het was in een klein hoekje ook wel geld”(Respondent 11)

Andere leerlingen voelen zelf de verantwoordelijkheid om werk te vinden en mee te betalen aan de kosten voor het gezin. Hierbij komt de school dan op de tweede plaats. Ze kiezen er dan vaak voor eerst te gaan werken en geld te verdienen om later alsnog naar school te gaan. Of dit in de toekomst dan ook zal gebeuren is nog maar de vraag.

“Voorlopig wil ik beginnen met werken om bepaalde dingen voor mezelf te kopen zoals busgeld, je kan niet constant op je moeder blijven bouwen” (Respondent 10)

In Tabel 2 worden de verschillende omgevingsfactoren per respondent aangegeven. Belangrijk is om in het achterhoofd te houden dat deze factoren, op zwangerschap en financiën na, niet los van elkaar bepalend zijn in het wel of niet stoppen met school. Ze hebben allemaal invloed maar alle factoren samen uit de 3 tabellen bepalen samen of iemand stopt of doorgaat met school.

Tabel 2, omgevingsfactoren (+ = positief/aanwezig, - = negatief/afwezig, +/- = matig, zw = zwanger)

respondent	ouders	financiën	vrienden	school	leerkracht	schoolklimaat	alternatief
1	+/-	+	-	-	-	-	+/-
3	-	-	+	+	+/-	+/-	-
4	-	+	+/-	+	-	+/-	-
5	+	+	+	-	-	-	+
6	+/-	+	-	-	-	+/-	+
7	+	+	-	+	+/-	+	-
9	+	+	+	+/-	+/-	+/-	-
10	+/-	-	+	+	-	+/-	+
11	-	-	+/-	+/-	+/-	+/-	-
12	+/-	+	+	+/-	+/-	+	+

13	+	+	+	+	+	+	+
14	+	+	+	+	+	+	+
15	+	+	+/-	+	+	+	-
16	+	+	+	+	+	+	+
17	-	+	+	-	-	-	-
18	+	+	-	+	+	+	+
19	-	-	-	+/-	+/-	+/-	-
20	+/-	+	-	-	-	-	-
21	+/-	+	+	+	-	+/-	+
22	+/-	+	+/-	+	+	+	-
23	+	+	-	+	+	+/-	-
24zw	+	+	+	+	+	+	-
25	+	+	+	+	+	+	+
26	-	+	-	+/-	+/-	+/-	+
27zw	-	+	+	+	+	+	-
28zw	-	+	+/-	+	+	+	-
29	+/-	+	+/-	+/-	-	-	-
30zw	+	+	+	+	+	+	-

5.3 Zorg

Zoals uit de inleiding blijkt is zorg belangrijk voor jongeren die het risico lopen om van school te gaan. Wat word er in het Surinaamse onderwijs gedaan aan zorg voor jongere waarmee het niet goed gaat op school. Voor de leerlingen op school die het moeilijk hebben blijkt er niet of nauwelijks zorg of extra begeleiding te zijn. Veel leerlingen die het moeilijk hadden op school kregen weinig of geen hulp bij vakken en geen extra aandacht van docenten. De leerlingen geven aan dat ze behoefte hadden aan begeleiding en of praten met een docent op school.

“Ze zeiden vraag het maar aan je mede studenten ik heb het al zo vaak uitgelegd.”(Respondent 5)

“Ik had misschien nog op school gezeten als er meer met mij was gesproken over hoe ik alles moet doen ook met geld.”(Respondent 11)

“Ik ben gewoon van school gebleven en niemand heeft toen naar mij gevraagd van school.”(Respondent 24)

De leerlingen die het op school moeilijk hebben worden nauwelijks geholpen met hun school werk of problemen thuis. De leerlingen moeten het allemaal zelf uitzoeken. Soms is er wel 1 leerkracht die een leerling helpt maar vanuit school wordt er weinig tot niks mee gedaan. Leerlingen kunnen van school blijven zonder dat iemand van school daar iets tegen doet. De zorg is niet aanwezig terwijl de jongeren aangeven dat ze daar wel veel behoefte aan hebben. Leerlingen die het moeilijk hebben op school word hierdoor weinig tot geen houvast geboden om het resultaat op school te verhogen. Dit versterkt de leerling in het idee dat hij of zij het toch niet kan en maakt hem hulpeloos. Het ontbreken van zorg maakt dat leerlingen zelf opzoek moeten naar de oplossing van het probleem. Dit kan in eerste instantie harder werken zijn maar als dit niet werkt zal de leerling opzoek gaan naar alternatieve voor school.

Tabel 3, Zorg, zwangerschap en persoonlijke kenmerken (+ = positief/aanwezig, - = negatief/afwezig, +/- = matig)

respondent	Praten leerling	zorg	begeleiding	Zwangerschap	Persoonlijke kenmerken	afgeschreven
1	-	-	-	-	-	+
3	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	+
5	-	-	-	-	-	+
6	-	-	-	-	-	-
7	+	+/-	-	-	+	-
9	-	+/-	+/-	-	-	-
10	+/-	-	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	-

13	+	+	+	-	-	-
14	+/-	-	-	-	-	-
15	-	-	-	-	-	-
16	+	+	-	-	-	-
17	-	-	-	-	-	-
18	+	+	+	-	+	-
19	-	+/-	+/-	-	-	-
20	-	-	-	-	+	-
21	-	-	-	-	-	-
22	+/-	-	+/-	-	-	-
23	+	+	+	-	+	+
24	-	-	-	+	-	+
25	-	-	-	-	+	-
26	+	-	-	-	+	-
27	-	-	-	+	-	+
28	-	-	-	+	-	-
29	-	-	-	-	+	+
30	-	-	-	+	-	+

5.4 Bronfenbrenner

De omgeving van een kind kan bepalend zijn in de ontwikkeling. Wanneer de omgeving te weinig houvast biedt kan iemand verkeerde keuzes maken. Zoals in de inleiding al besproken is word de omgeving rond het kind door Bronfenbrenner verdeeld in 4 systemen. Een deel van het socio -ecologisch model van Bronfenbrenner is in de resultaten hierboven al besproken. Zo is het micro- systeem terug te vinden in de stimulans van ouders, maar ook in het contact met de leerkrachten. Het meso- systeem is nog niet besproken. Hierbij is vooral het contact tussen de school en de ouder van belang. Uit de data blijkt dat er niet of nauwelijks contact is tussen de school en ouders of verzorgers van de leerlingen. Het gebeurt

zelden tot nooit dat de school contact opneemt met de ouders van een leerling wanneer het bijvoorbeeld niet goed gaat op school. Af en toe is er wel contact tussen de school en de ouders maar dit is eigenlijk altijd op initiatief van de ouders en niet van de school. Dit zorgt ervoor dat ouders niet goed weten hoe hun zoon of dochter het doet op school en dat de school niet weet uit wat voor gezin de leerling komt. Hierdoor ontstaat er veel was tussen school en ouders. Het exo- systeem heeft invloed op jongeren in Suriname doordat ouders vaak moeilijk aan werk en geld komen. Hierdoor verdienen de ouders weinig geld en is de kans dat ze de school voor hun kinderen niet meer kunnen betalen aanwezig. Hierover is meer te lezen bij de resultaten over omgevingsfactoren. Dit zorgt ervoor dat het kind niet meer naar school kan gaan door financiële problemen waardoor hij geld moet gaan verdienen omdat de ouders de school niet meer kunnen betalen. Het macro systeem is terug te vinden in het feit dat de leerplicht in Suriname maar tot 12 jaar is. Alle leerlingen geven aan dat ze 12 jaar een te lage leeftijd vinden voor de leerplicht en dat het eigenlijk hoger zou moeten. Geen van de jongeren wist hoe hoog de leerplicht was in Suriname wat betekend dat het geen directe invloed had op hun keuze om te stoppen met school. Indirect zal de invloed wel aanwezig zijn geweest omdat er om hun heen jongeren na hun 12^{de} kunnen stoppen met school zonder dat het erg is. Ze geven wel aan dat wanneer het verplicht zou zijn om op school te zitten ze waarschijnlijk nog wel op school hadden gezeten.

“Als de leerplicht tot bijvoorbeeld 16 jaar is weet ik zeker dat ze weer naar school gaan.”(Respondent 11)

Doordat er geen leerplicht is in Suriname zijn er ook geen regels over het omgaan met leerlingen die willen stoppen met school. De scholen en in bredere zin de maatschappij hebben geen dwangmiddelen om de jongeren naar school te laten gaan omdat het bij wet niet verplicht is om naar school te gaan. Jongeren weten veelal niet dat de leerplicht zo laag is, maar ze ervaren wel, bewust of onbewust, dat het niet uitmaakt of je naar school gaat of niet. Hierdoor is de keuze om te stoppen makkelijker te maken dan in bijvoorbeeld Nederland waar er vele regels zijn over het schoolverlaten van jongeren en het ook minder geaccepteerd is om te stoppen met school.

5.5 Alternatieve voor schoolverlaters

Voor jongeren in Suriname zijn er een aantal alternatieve voor school die mogelijk interessant zijn in plaats van naar school te gaan. Een deel van de jongeren kiest ervoor om te gaan werken. Leerlingen doen dit omdat ze dan geld kunnen gaan verdienen als ze financiële

problemen hebben. Andere jongeren verdienen al jong geld en denken daardoor dat de school niet meer nodig is omdat ze toch al geld verdienen.

“Ik heb ze gezegd ik ga niet meer komen, ik had besloten om geld te gaan maken.”(Respondent 18)

“Ik ben niet meer gekomen ik wilden gaan werken”(Respondent 6)

Een andere optie voor jongeren in Suriname is om een opleiding te volgen buiten het reguliere onderwijs. Dit zijn vaak korte opleidingen met een combinatie van studie en stage waarbij er gericht opgeleid wordt voor een bepaald vak. Dit is een middenweg voor de leerlingen tussen het halen van een diploma en het snel beginnen met werken en geld verdienen. Veel jongeren en ouders zien dit als goed alternatief voor school omdat je zo korter op school zit en vaak direct al werkervaring opdoet. Omdat het een verkorte opleiding is kost het ook minder geld en krijgen de jongeren vaak al een beetje betaald wanneer ze stage lopen. Wanneer het slecht gaat op school kiezen leerlingen dan voor dit soort opleidingen en worden ze ook vaak door ouders en andere mensen om hun heen gestimuleerd om dit te gaan doen.

“Ik ben van school gegaan om een opleiding te volgen.”(Respondent 26)

“Ik wist dat al mijn vakken slecht zouden gaan dus toen dacht ik dan ga ik naar de Bouwsteen.”(Respondent 5)

“Toen ben ik naar SAO gegaan en dat was veel beter voor mij” (Respondent 7)

“Hier in Suriname is het een beetje moeilijk om werk te vinden dus toen ben ik gaan kijken of ik bij SAO kon komen om eerder werk te vinden” (Respondent 12)

Voor de jongeren is het toekomstperspectief van deze opleidingen ook concreter. Na een opleiding van ongeveer een jaar zijn ze bijvoorbeeld elektriciën en kunnen ze aan het werk en geld verdienen. Terwijl dit perspectief in het reguliere onderwijs minder duidelijk is. Deze onduidelijkheid zorgt er tevens voor dat jongeren die wel hun Mulo of LBGO afronden er ook voor kiezen om een andere opleiding te volgen bij bijvoorbeeld SAO om daarna werk te vinden. Doordat jongeren een duidelijker toekomstperspectief voor zich zien bij opleidingen buiten het reguliere onderwijs en die voor het reguliere onderwijs onduidelijker is maakt dat ze sneller kiezen om te stoppen met school om een opleiding te volgen buiten het reguliere onderwijs. Dit zorgt voor een rare situatie. De organisaties die opgezet zijn om de jongeren op te vangen die gestopt zijn met school zorgen ervoor dat er meer jongeren stoppen met school.

Deze resultaten maken duidelijk dat de opleidingen buiten het reguliere onderwijs de leerlingen iets bieden wat ze in het normale onderwijs niet gevonden hebben; snel een baan en een diploma en een duidelijk toekomstperspectief.

In het onderzoek zijn er ook jongeren geïnterviewd die nog wel op school zitten. Deze jongeren zijn gebruikt ter controle van de schoolverlaters. Uit de resultaten van de controle groep bleken geen grote verschillen tussen de jongeren die nog naar school gaan en de jongeren die gestopt zijn als het gaat om motivatie, waarde, verwachtingen en normatieve belief. Dit was niet volgens de verwachtingen. Wel bleken de leerlingen die nog op school zaten meer het gevoel te hebben dat ze het gedrag konden uitvoeren dan de jongeren die gestopt waren met school. Dit was volgens de verwachtingen. Verder bleek er geen groot verschil te zijn tussen de problemen op en rond school die de leerlingen van de scholen vertelde en die van de jongeren die gestopt waren. Net als de jongeren die gestopt waren met school waren bijvoorbeeld ook de leerlingen van de scholen negatief over de leerkrachten en de zorg op scholen.

H6: Discussie

6.1 Conclusie

Uit de verhalen van de schoolverlaters blijkt dat het hoge percentage schooluitvallers onder andere ontstaan is door de negatieve manier van lesgeven en contact met leerlingen van leerkrachten en het negatieve schoolklimaat waardoor leerlingen minder presteren en leerlingen die het lastig hebben denken dat ze het op eigen kracht niet meer kunnen redden. Naast de negatieve sfeer op scholen is de zorg voor jongeren die het risico lopen de school vroegtijdig te verlaten beperkt of niet aanwezig op scholen in Suriname. Daarbij komen de goede alternatieven voor jongeren wanneer ze stoppen met school in de vorm van korte opleidingen buiten het reguliere onderwijs en het duidelijke toekomstperspectief wat ze daar bieden en geld verdienen. In Suriname blijkt onderwijs voor veel jongeren niet de beste manier te zijn om succesvol te worden; een baan en geld. Als laatste zorgen financiële problemen en zwangerschap ook voor veel schoolverlaters.

6.2 Persoonlijkheidskenmerken

In deze studie werden de factoren onderzocht die ervoor zorgen dat jongeren in Suriname stoppen met school. Uit de resultaten bleek dat jongeren die stoppen met school niet veel verschilden op de factoren uit de *Theory of reasoned action* in vergelijking met leerlingen die nog wel op school zaten. Ze waren niet minder gemotiveerd, hechten niet minder waarde aan onderwijs, hadden niet minder verwachtingen en mensen om hun heen keken niet minder positief naar onderwijs. Wel bleken de jongeren die gestopt waren met school minder vertrouwen te hebben in het zelf kunnen afmaken van de school dan de leerlingen die nog wel op school zaten. Het feit dat de jongeren die gestopt zijn met school weinig verschillen met de jongeren die nog op school zitten in de factoren van de theory van Fishbein en Ajzen kan mogelijk verklaard worden doordat de geïnterviewde jongeren die gestopt zijn met school nu wel weer een opleiding of cursus volgen. Dit laat namelijk zien dat deze jongeren uiteindelijk onderwijs wel belangrijk vinden en de motivatie hebben maar dat het door andere factoren mis is gegaan. De mogelijke redenen dat de jongeren die gestopt zijn met school geen vertrouwen meer hadden dat ze de school af konden ronden komt later terug.

6.3 Omgevingsfactoren

De ouders hebben vaak weinig invloed op de keuzes die de jongeren maken. Een deel van de ouders zeggen tegen het kind dat het naar school moet maar passen hun gedrag hier veelal niet op aan. Of ouders laten de kinderen zelf de keuze maken, of stimuleert het kind om van school te gaan en iets anders te gaan doen of te gaan werken. Ouders willen meestal wel dat hun kinderen naar school gaan maar weten vaak niet hoe ze hun kind hierin moeten stimuleren. Hierdoor laten ze de kinderen zelf de keuze maken terwijl die de impact van hun keuze zelf nog niet in kunnen zien en snel kiezen om te stoppen met school wanneer het niet goed gaat. Het lijkt erop dat achter de attitude, van ouders, dat hun kinderen naar school moeten nog een attitude schuil gaat die vindt dat het allemaal niet zo uitmaakt en dat de jongeren zelf hun weg moeten vinden. Naast de omgevingsfactor ouders die van invloed is heeft de school een negatieve invloed op de jongeren die het risico lopen om te stoppen met school. De leerkrachten zijn negatief naar de kinderen toe, zo geven de jongeren aan, en zijn niet stimulerend. De leerlingen krijgen de stof uitgelegd en moeten het vervolgens zelf uitzoeken. Wanneer een leerling niet uit de stof komt zal het nog eens op dezelfde manier uitgelegd worden wanneer het dan nog niet duidelijk is moet de leerling het maar zelf uitzoeken. Dit zorgt voor een negatieve sfeer in een klas. De manier van lesgeven biedt de leerlingen geen ruimte voor eigen inbreng en op een hun eigen manier leren wat de *sense of belonging* verlaagt en maakt dat leerlingen op zoek gaan naar alternatieven voor school. Al deze negatieve kenmerken van scholen maakt het schoolklimaat erg negatief wat leidt tot slechtere leerlingen en slechte cijfers. Tevens is er geen contact tussen de school en de ouders waardoor de ouders ook niet door de school gestimuleerd worden om hun kind meer ondersteuning te bieden. Zo wordt naar school gaan iets tussen de school en het kind en worden de ouders hierin niet betrokken. Dit terwijl de invloed van ouders groot kan zijn in de keuze om te stoppen of door te gaan. Wanneer ouders meer betrokken worden bij de schoolcarrière van het kind wordt het zich bewuster van wat er speelt op school en kan het beter inspelen op situaties. Wanneer het kind dan wil stoppen met school kan de ouder hier adequater op reageren.

Zwangerschap en financiën zijn factoren die er voor zorgen dat de impact van andere factoren niet meer van belang zijn en de jongeren sowieso moeten stoppen met school. Wanneer een leerling zwanger raakt moet het van school af behalve als het vlak voor het eind van de schoolperiode is. Dit betekent dat een meisje het heel goed kan doen op school en erg gemotiveerd is maar toch moet stoppen met school. Hetzelfde geldt voor de factor financiën.

Wanneer er geen geld meer is om naar school te gaan maakt de invloed van andere factoren op de keuze om wel of niet naar school te gaan niet meer uit want er is gewoon geen geld meer voor. De omgevingsfactoren zwangerschap en financiën zijn, zoals blijkt uit de resultaten, bepalende factoren in het vroegtijdig stoppen met school. Wanneer een van deze factoren aanwezig zijn is doorgaan met school voor de leerling geen optie en zal er gezocht moeten worden naar een andere oplossing.

6.4 Zorg

Zorg is er niet of nauwelijks op de scholen in de vorm van begeleiding of praten met leerlingen. Dit zorgt ervoor dat de jongeren die het risico lopen om uit te vallen veelal aan hun lot worden overgelaten en zelf opzoek moeten naar een oplossing. Hierin moet de rol van de leerkracht niet vergeten worden die de grootste verantwoordelijkheid heeft over de zorg voor de leerlingen. Leerlingen die het moeilijk hebben bij bepaalde vakken worden niet extra geholpen of op een andere manier onderwezen zodat ze ook leren. Zo ligt de verantwoordelijkheid om de vakken op school te halen volledig bij de leerling terwijl eigenlijk verwacht wordt dat deze verantwoordelijkheid wordt verdeeld tussen de leerling en de leerkracht.

6.4 Alternatieve voor schoolverlaters

Voor jongeren zijn er in Suriname veel alternatieve wanneer je stopt met school. Je kunt aan de ene kant gaan werken maar aan de andere kant kan je ook een korte opleiding volgen. Deze opleidingen zijn opgezet om de jongeren die gestopt zijn met school een nieuwe kans te geven maar zorgen er nu voor dat er nog meer jongeren stoppen met school. Wanneer het niet goed gaat op school besluiten veel jongeren te stoppen met school en een verkorte opleiding te doen buiten het regulieren onderwijs. Voor veel jongeren bieden deze opleidingen een duidelijker toekomstperspectief. Binnen een jaar tijd worden ze bijvoorbeeld opgeleid om in de horeca te werken en daarna kunnen ze direct aan de slag. Voor veel jongeren is dit in het reguliere onderwijs veel onduidelijker en lijkt een opleiding buiten het reguliere onderwijs de snelste en beste manier om een goede baan te krijgen. Ook kunnen ze op deze manier veel sneller een diploma halen en geld gaan verdienen. Dit is in lijn met een uitspraak van Kees van der Wolf, hoogleraar aan de Anton de Kom Universiteit, die stelt dat het misschien wel de jongeren zijn die stoppen met school die een goede keuze maken en ligt het probleem bij de jongeren die nog wel op school zitten. Dit is een radicale omkering van het probleem maar geeft wel aan dat het probleem ook gezocht moet worden in het onderwijs

en niet alleen maar bij de jongeren. Uiteindelijk zijn er meer wegen die naar Rome leiden. Zoals in de resultaten hierboven blijkt heeft het onderwijs in Suriname veel tekortkomingen en is het niet makkelijk voor een leerling om het in het reguliere onderwijs te redden. Het lijkt erop dat veel jongeren zich bewust zijn van het feit dat het reguliere onderwijs niet zaligmakend is in kunnen vinden van werk en het verdienen van geld. Hierdoor gaan ze opzoek naar alternatieve wanneer het niet goed gaat op school en komen ze vaak uit bij andere opleidingen buiten het regulier onderwijs. Het feit dat het onderwijs en vooral de LBGO geen duidelijk toekomstperspectief biedt aan de jongeren maakt de keuze om je heil buiten het reguliere onderwijs een stuk logischer. In Nederland volgen de meeste jongeren de normale weg van het reguliere onderwijs omdat die de minste hobbels bevat en het snelst leidt tot succes, maar in Suriname is dit niet per definitie het geval. De schoolverlaters in Suriname zijn dus niet minder bezig met het nastreven van een toekomst, maar de normale weg is daar niet zo geplaveid als in Nederland wat maakt dat ze op zoek gaan naar alternatieve.

6.5 Push- en pullfactoren

De problematiek met jongeren die vroegtijdig de school verlaten in Suriname is het beste te beschrijven vanuit push en pull factoren. De push factoren zijn hierin het negatieve contact met leerkrachten, het negatieve schoolklimaat en het hierbij komende gevoel dat je de school niet kan afmaken wat je ook doet. De pull factoren hier tegenover zijn de vrienden die al gestopt zijn, goede alternatieve voor jongeren in de vorm van werk of een opleiding buiten het regulieren onderwijs en het duidelijkere toekomstperspectief wat deze opleidingen je bieden.

Jongeren volgen onderwijs om succesvol te worden in de maatschappij. De ‘normale’ weg is via het openbare onderwijs maar als deze normale weg niet prettig is dan gaat men op zoek naar alternatieve gestimuleerd door andere die deze weg al succesvol hebben afgelegd. Als dan blijkt dat deze alternatieve helemaal niet verkeerd zijn dan is de keus voor veel jongeren makkelijk gemaakt. Als de normale weg vol gaten en hobbels zit en een andere weg veel beter lijkt dan zullen de mensen die het meeste last ondervinden van de normale weg afslaan en een andere weg volgen.

6.6 Vervolg onderzoek

In dit onderzoek is er geluisterd naar het verhaal van de jongeren zelf en hoe zij zelf kijken naar hun reden om te stoppen met school. Hierdoor kan het zijn dat de werkelijkheid

wat anders is dan dat er in het geheugen van de geïnterviewden is opgeslagen. Dit probleem is zoveel mogelijk gecontroleerd door jongeren te interviewen die wel nog op school zaten en welke problemen zij zien op school. De jongeren die gestopt zijn met school waren bijvoorbeeld erg negatief over de leerkracht maar dat bleken de leerlingen die nog op school zitten ook te zijn waardoor het kan uitgesloten worden dat dit alleen maar de beleving was van de schoolverlater. Tevens was het lastig om de precieze invloed van de ouders op het kind goed te testen. Uit de verhalen bleek meestal dat de ouders positief stonden tegenover onderwijs maar hoe zich dat uitte was minder duidelijk. In vervolgonderzoek zal er meer aandacht besteedt moeten aan de manier waarop ouders hun kinderen wel of juist niet stimuleren om naar school te blijven gaan. Hierdoor zou er mogelijk een duidelijker verschil gevonden kunnen worden tussen jongeren die wel en niet gestimuleerd worden door hun ouders. Ook was het moeilijk om in de interviews duidelijkheid te krijgen over de persoonlijkheidstrekken van de jongeren die er mogelijk gezorgd hebben dat ze stopte met school. In vervolg onderzoek zal ook hier meer aandacht aan besteed moeten worden om een duidelijker profiel te kunnen maken van welke jongeren meer risico lopen om de school te verlaten. Dit kan gedaan worden door vragenlijsten over de persoonlijkheid en interviews met mensen die de respondent goed kennen.

H7: Advies Ministerie van Onderwijs

Belangrijk na het afronden van het onderzoek en het uitwerken van de resultaten is wat ermee gedaan kan worden. Welke stappen kunnen er ondernomen worden door het ministerie van Onderwijs om het probleem rond voortijdig schoolverlaters aan te pakken. Hieronder zal kort een aantal aanbevelingen gedaan worden om in de toekomst minder schoolverlaters te hebben in Suriname.

7.1 Zorg

Het is belangrijk dat er voor scholen in Suriname een zorgplan komt ten aanzien van jongeren die het risico lopen de school te verlaten. Dit zorgt ervoor dat jongeren waarmee het niet goed gaat op school ondersteuning krijgen en de kracht weer krijgen om naar school te gaan. Een mogelijkheid is om de pilot met zorgcoördinatoren in het Gewoon lager Onderwijs ook uit te voeren in het voortgezet onderwijs. Hierbij zal de functie van de zorgcoördinator wel iets anders zijn dan op de GLO. Naast de begeleiding van scholieren op schoolgebied bij bijvoorbeeld wiskunde problemen, zal de begeleiding ook gaan over thuissituatie zoals financiële problemen, weinig ondersteuning van thuis uit en andere problemen rond het kind. De zorgcoördinator zal het contact tussen ouder en school moeten onderhouden en maakt samen met de leerling en de ouders plannen zodat het beter gaat op school. Op dit moment ligt deze verantwoordelijkheid voor een deel bij de inspectie waardoor het goed is om dit plan vanuit de inspectie te coördineren.

7.2 Toekomstperspectief

Uit het onderzoek is gebleken dat het toekomstperspectief wat het reguliere onderwijs hen biedt te weinig is om ze op school te houden. Het is belangrijk om, voornamelijk bij de LBGO, te onderzoeken welk toekomstperspectief de verschillende opleidingen bieden, of dit genoeg is en wat je hier in de toekomst mee kan doen. Bij de LBGO is het vaak zo dat leerlingen daarna alsnog buiten het reguliere onderwijs een opleiding gaan volgen om later een baan te kunnen vinden. Het zou eigenlijk zo moeten zijn dat de LBGO een opleiding biedt die direct voorbereid op het werk na school. Het toekomstperspectief van de verschillende opleidingen zal geëvalueerd moeten worden en zo nodig zullen er aanpassingen in de opleidingen moeten worden gedaan om het toekomstperspectief te verduidelijken voor de leerlingen.

7.3 Onderzoek

Uit de resultaten is gebleken dat opleidingen zoals Tana, SAO en de Bouwsteen interessante opties zijn voor jongeren waarmee het niet goed gaat op school. Sterker nog er zijn leerlingen die stoppen met school omdat ze liever een opleiding buiten het reguliere onderwijs. Deze resultaten laten zien dat deze opleidingen de jongeren iets bieden wat het regulier onderwijs hun niet biedt. Voor vervolg onderzoek bij het ministerie van onderwijs zou het goed zijn om een vergelijkend onderzoek te doen tussen de opleidingen van het reguliere onderwijs en die van particuliere organisaties. Dit geeft duidelijkheid over welke factoren maken dat jongeren kiezen voor iets anders dan het reguliere onderwijs. Deze resultaten kunnen weer gebruikt worden om het reguliere onderwijs te verbeteren. Dit onderzoek kan uitgevoerd worden door onderzoek en planning van het ministerie van onderwijs.

7.4 Onderwijs

Op dit moment wordt de opleiding tot leerkracht in Suriname veranderd (“de Nieuwe Leerkracht”). De ingangseisen worden strenger en de structuur en vakken worden aangepast. Voor de opleiding tot docent op het voortgezet onderwijs zou het goed zijn om ook een aantal dingen te veranderen. Zo is het belangrijk om meer les te geven over didactiek en verschillende methodes van onderwijs aanbieden. Dit zorgt ervoor dat leerkrachten in de toekomst meer handvatten hebben om zelf aan de slag te gaan met moeilijk lerende leerlingen. Op deze manier wordt het onderwijs minder klassikaal en zal de interactie tussen leerling en leerkracht versterkt worden. Als dit veranderd wordt zal het kwaliteitsaanbod van het onderwijs groeien en kunnen er meer leerlingen binnenboord gehouden worden en zullen de leerlingen zich beter ontwikkelen op school.

H8: Samenvatting

Een groot probleem in het voortgezet onderwijs in Suriname is het hoge aantal vroegtijdige schoolverlaters. Er zijn geen precieze data bekend over het aantal maar van alle jongeren in Suriname tussen de 12 en 16 jaar zit naar schatting minder dan 50 procent op het Voortgezet Onderwijs Junior (VOJ) (jaarboek MINOV 2008-2009). In dit onderzoek zal getoetst worden welke factoren van invloed zijn op het voortijd schoolverlaten van jongeren in Suriname.

Aan dit onderzoek hebben 28 jongeren meegedaan die gestopt zijn met school en 40 scholieren Deze leerlingen zijn 1 op 1 gevraagd naar hun redenen om te stoppen met school. De 40 scholieren hebben meegedaan aan *focusgroups* om te toetsen waarom zij wel naar school gaan. De scholieren werden tevens gebruikt als controle voor de verhalen van de schoolverlaters.

Schoolverlaters bleken minder vertrouwen te hebben in het op eigen kracht kunnen halen van school in vergelijking met de leerlingen. De ouders van schoolverlaters vinden het naar school gaan van hun kind erg belangrijk maar dit is niet terug te zien in hun gedrag. Verder hebben de jongeren veel vrienden die stoppen met school, financiële problemen en zwangerschappen. De jongeren zijn erg negatief over de leerkrachten en het schoolklimaat en missen een *sense of belonging* op school. Voor risico leerlingen is er geen zorg op school. Als laatste blijken er voor jongeren goede alternatieven te zijn voor school om een diploma te halen.

In Suriname stoppen veel jongeren met school omdat door de negatieve leerkrachten en het negatieve schoolklimaat ze geen vertrouwen meer hebben in het kunnen halen van school. Daarnaast krijgen ze weinig tot geen ondersteuning van thuis en is deze ondersteuning in de vorm van zorg op school ook niet aanwezig. Vrienden die niet meer naar school gaan, de alternatieven die er zijn en het toekomstperspectief die deze alternatieven bieden maken dat jongeren waarmee het slecht gaat op school ervoor kiezen om te stoppen met school.

Literatuurlijst

- Alexander, K. L., Entwisle, D.R., & Kabbani, N.S. (2001). The dropout process in life course perspective: early risk factors at home and school. *Teachers College Record*, 103, 760-822.
- Ananga, E. D. (2011). Typology of school dropout: The dimensions and dynamics of dropout in Ghana. *International Journal of Educational Development*, 31, 4, 374-381.
- Astone, N. M., & McLanahan, S. S. (1991). Family structures, parental practices and high school completion. *American Sociological Review*, 56, 309-320.
- Barclay, J. R., & Doll, B. (2001). Early Prospective studies of the High school Dropout. *School Psychology*, 16, 4, 357-369.
- Barrington, B. L., & Hendricks, B. (1989). Differentiating Characteristics of High school Graduates, dropouts and nongraduates. *Journal of educational Research*, 82, 6, 309-319.
- Battin-Pearson, S., Newcomb, M.D., Abbott, R.D., Hill, K.G., Catalano, R.F., & Hawkins, J.D. (2002). Predictors of early high school dropout: a test of five theories. *Journal of Educational Psychology*, 92, 568-582.
- Beekhoven, S., & Dekkers, H. (2007). De focus op voortijdig schoolverlaten. Stand van zaken en beleid in de stedendriehoek. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.
- Blondal, K. S., & Adalbjarnardottir, S. (2009). Parenting practices and school dropout: a longitudinal study. *Adolescence*, 44, 729-749.

- Boeije, H. (2005). *Analyseren in Kwalitatief onderzoek*. Amsterdam: Boom Onderwijs.
- Bryman, A. (2008). *Social Research Methods*. NY: Oxford University Press.
- Data folder MINOV. (2011). *Onderzoek, planning en monitoring*.
- De Rie, A. (2009). *Vragen over antwoorden. Onderzoek naar de effecten van en tevredenheid over online opvoedingsadvies. Ouders online*.
- Ellenbogen, S. & Chamerland, C. (1997). The peer relations of dropouts: a comparative study of at risk and not at-risk youths. *Journal of Adolescence*, 20, 355-367.
- Hermanns, J., Ory, F., Schrijvers, G., Junger, M., & Blom, M. (2005). *Helpen bij opgroeien en opvoeden: eerder, sneller, beter. De Inventgroep*.
- Herweijer, L. (2008). *Gestruikeld voor de start. De school verlaten zonder start kwalificatie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Holter, N. (2008). *Oorzaken van voortijdig schoolverlaten*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut / NJi.
- Holter, N., & Bruinsma, W. (2010). *Wat werkt bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut / NJi.
- Jaarboek 2008-2009, MINOV: Paramaribo, Suriname.
- Knight, P. (1999). *Interviewing for social scientists; An introductory Resource with Examples*. London: Sage Publications

- Lang, G., & Molen van der, H. T. (2010). *Psychologische gespreksvoering. Een basis voor hulpverlening*. Haarlem: Uitgeverij Nelissen.
- Lessard, A., Butler-Kisber, L., Fortin, L., Marcotte, D., Potvin, P., & Royer, E. (2008). Shades of disengagement: high school dropouts speak out. *Social Psychological Education, 11*, 25-42.
- Maio, G. R., & Haddock, G. (2010). *The Psychology of Attitudes and Attitude Change*. London: SAGE Publications Ltd.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. London: SAGE Publications Ltd.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2006). *Aanval op de uitval. Perspectief en actie*. Den Haag: Ministerie van OCW.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2008). *De belevingswereld van Voortijdig schoolverlaters. Een onderzoeksrapportage*. Utrecht: Oberon.
- Mora, T., & Oreopoulos, P. (2011). Peer effects on high school aspirations: *Evidence from a sample of close and not-so-close friends*. *Economics of Education Review, 30*, 575-581.
- Reid, K. (1986). *Disaffection from school*. London: Methuen & Co. Ltd.
- Rooij, E. van, Pass, J., & Broek, A. van den (2010). *Geruisloos uit het onderwijs. Het verschil tussen klassieke en geruisloze risicofactoren van voortijdig schoolverlaten*. Nijmegen: ResearchNed.

Rosenthal, B. S. (1998). Non-school Correlates of dropout: An Integrative Review of the Literature. *Children and Youth Services Review*, 20, 5, 413- 433.

Sameroff, A. (2009). The transactional model. In A. Sameroff (Ed.), *The transactional model of development. How children and contexts shape each other (3-21)*. Washington: American Psychological Association

Schaffer, H.R. (1996). *Social Development*. Oxford: Blackwell Publishers.

Schoolmapping Rapport 2008, MINOV: Paramaribo, Suriname.

Schoolmapping Rapport 2010, MINOV: Paramaribo, Suriname.

Schussler, D., L. (2006). An Empirical Exploration of the Who, What, and How of School Care. *Teachers College Record*, 108, 7, 1460-1495.

Spruit, S. (2011). Laat ze niet uitvallen! De rol van gezin en opvoeding bij voortijdige schoolverlaters op Bonaire. Universiteit Utrecht, Departement Pedagogische wetenschappen en onderwijskunde, 8 juli 2011.

Traag, T., & Van der Velden, R.K.W. (2008). Early school-leaving in the Netherlands. The role of student-, family- and school factors for early school-leaving in lower secondary education. Maastricht: Research Centre for Education and the Labour Market.

Trentacosta, C., Hyde, L., Shaw, D., Dishion, T., Gardner, F., & Wilson, M. (2008). The relations among cumulative risk, parenting, and behavior problems during early childhood. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(11), 1211-1219.

Verboon, P., Sebastian, K., & van Geel, R. (2011). De invloed van een rechtvaardige bejegening en een zekere hechtingsstijl op de betrokkenheid van scholieren. *Pedagogiek*, 31, 3, 216-229.

Bijlage

Bijlage 1 Interview leidraad

Welkom bij dit interview over je schoolloopbaan/periode. Ik ben Stijn Knigge en ik doe onderzoek naar de schoolloopbanen van jongeren in Paramaribo die het voortgezet onderwijs niet hebben afgemaakt. In het interview ben ik onafhankelijk van school. Dat betekent dat ik niks met je oude school te maken heb en gaat het alleen maar om jouw verhaal en om niks anders. Het interview zal 20 minuten duren. Belangrijk is dat alles wat in dit interview besproken zal worden vertrouwelijk zal blijven en dat niemand dit interview zal horen behalve ik. Is dat duidelijk voor jou of heb je nog vragen? Vind je het erg als het interview opgenomen wordt? Dit zal alleen door mij beluisterd worden en niemand anders.

Persoonlijke vragen

Hoe oud ben je?

Op wat voor voortgezet onderwijs heb je gezeten en tot welke klas?

Wat was voor jou de reden om na de GLO door te gaan naar het voortgezet onderwijs?

Wat waren je verwachtingen toen je daar begon?

Hoe was het contact met je docenten?

Hoe ging het in het begin met je op school?

Zou je mij kunnen vertellen wanneer het eerste moment was dat je er over dacht te stoppen met school?

Zijn er bepaalde gebeurtenissen of dingen om je heen die er voor gezorgd hebben dat je er over na ging denken om te stoppen met school?

Wie of wat heeft er invloed gehad op jouw twijfel? (Ouders, vrienden, docenten etc.)

Wanneer was het moment dat je zeker wist dat je wilden stoppen met school?

Wat wilden je gaan doen in plaats van naar school gaan?

Hoe kijk je terug op je keuze om te stoppen met school?

Wat had er moeten gebeuren om je wel je school af te laten maken? (Wat had de school/ouders hierin kunnen doen?)

Wat zijn de voordelen van het stoppen met school?

Wat zijn de nadelen volgens jou?

Wat zou hier de rol van de school zijn en wat zou hier de rol van je omgeving zijn?

Wat vonden mensen in je omgeving van je keuze om te stoppen met school?

Denk je dat je leven er over een paar jaar anders uit zou zien als je nog naar school zou gaan? Waarom wel of waarom niet?

Algemene vragen onderwijs

Wat vindt je van onderwijs en waarom?

Hoe kijken je ouders naar het volgen van school? (Vinden je ouders naar school gaan belangrijk?)

Hoe kijken je vrienden naar het gaan naar school?

Heb je vrienden die nog op school zitten?/Heb je vrienden die niet meer op school zitten?

Hoe denk je dat de mensen in Suriname over het algemeen kijken naar het gaan naar school?

Hoe belangrijk is onderwijs in Suriname?

Heb je na het basisonderwijs overwogen te stoppen met school en waarom of waarom niet?

Leerplicht

Wat vindt je er van dat in Suriname de leerplicht tot 12 jaar is?

Ik wil je bedanken voor dit interview. Als je nog vragen of opmerkingen hebt kan je me altijd mailen of bellen. Als je interesse hebt om mijn eind resultaten te horen of lezen kan je me ook altijd mailen en bellen. Nogmaals bedankt en tot ziens.

Bijlage 2: Codeerschema interviews

Basis codes:

- **Motivatie** om naar school te gaan; intrinsiek en extrinsieke motivatie
- **Verwachtingen**; positief en negatief.
- **Waarde van het gedrag**, het volgen van school in dit geval hoe kijk je zelf naar naar school gaan; positief en negatief
- **subjectieve norm**; hoe belangrijk vinden andere dat je naar school gaat.
- **normatief belief**: hoe andere vinden dat je je moet gedragen.
- **Gedrag uitvoeren**; heeft de respondent het idee dat het geen zin meer heeft om zijn best te doen op school omdat het toch niet lukt.
 - negatief over eigen school prestaties
- **Omgevingsfactoren**:
 - ouders positieve/ negatieve invloed op de scholier
 - financiën kan de school niet meer betalen, moet helpen thuis om geld te verdienen.
 - vrienden; hoe kijken vrienden naar school positieve of negatieve invloed
 - invloed van school op het kind; positieve of negatieve invloed.
 - leerkracht positief of negatieve invloed
 - schoolklimaat negatief
- **Zorg** vanuit school voor de scholieren met bv een gesprek of bijles. Dus positief of negatief.
 - wens leerling om met leerkrachten te praten.
 - wel zorg / geen zorg
 - wens leerling om begeleiding te krijgen.
- **Persoonlijke kenmerken**: concentratie problemen, agressief etc.
- **positieve attitude onderwijs**; hoe kijkt de respondenten en mensen om hem/haar heen naar onderwijs.
 - eigen attitude
 - attitude Suriname

Overige codes

- **Zwangerschap**; als reden om te stoppen met school.
- **Macrosysteem**; leerplicht moet hoger.

- **Meso-systeem**; contact school-ouders aanwezig niet aanwezig.
- **goed alternatief voor school**
 - geld verdienen
 - andere opleiding
- **Cijfers**; hoe deed de respondent het op school goed of slecht.
- **Afgeschreven**; is de respondent afgeschreven van de school en moest hij/zij daarom stoppen.
- **Geld**; is de respondenten geld gaan verdienen en daarom gestopt met school.

Bijlage 3: Tijdlijn respondenten

Respondent 1

Is 18 jaar oud en heeft tot de 2^{de} klas op de LBGO gezeten. Hij moest naar school van zijn ouders. Je gaat naar school of werken. Hij was ongehoorzaam en druk en werd daarom afgeschreven van school. Het lukte niet omdat hij op een drukke school zat. Hij had een tijdje op een rustige school gezeten waar het beter ging maar moest daarna weer terug naar de drukke school. Sprak er niet over met docenten. Sterker nog die wilden de vervelende kinderen liever van school af hebben. Hij gaat graag met iemand willen praten maar vraagt zich af of dat zou helpen.

Respondent 2

Niet meegenomen in analyse.

Respondent 3

Is 18 jaar oud en heeft tot de 2^{de} klas op de Mulo gezeten. De reden om te stoppen met school was financieel. Zijn oma was overleden en zijn moeder in het binnenland. Zijn moeder vond dat hij naar school moest gaan. Hij wilden wel doorgaan maar het kon niet meer.

Respondent4

Is 18 jaar oud en heeft tot de 1^{ste} klas op de Mulo gezeten. Moest van zijn ouders naar de Mulo maar wilden eigenlijk naar de Technische school. De slechte jongens op school liet hij bewust links liggen. Op school waren de vakken rekenen, wiskunde en natuurkunde moeilijk maar de rest was allemaal voldoende. Hij bleef voor de tweede keer zitten en werd toen afgeschreven. Zijn ouders zeiden toen dat hij niet meer naar school moest gaan omdat het voor niks was. Je werd niet echt geholpen bij de moeilijke vakken en je merkte dat je anders werd bekeken door de leerkrachten dat demotiveerde. Uiteindelijk ben ik blij met mijn keuze en verdiende ik goed geld.

Respondent 5

Is 17 jaar en heeft de LTS gevolgd tot de 2^{de} klas en is daarna bij de bouwsteen gekomen maar wil misschien daarna weer naar school gaan om betere papieren te hebben. Houdt niet van studeren dus wilden eigenlijk misschien stoppen maar mensen in zijn omgeving zeiden

dat hij naar school moest blijven gaan. Was niet goed in wiskunde en natuurkunde en is op die vakken 2 keer blijven zitten. Mocht nog wel een keer doen maar is toen gestopt. Als hij betere begeleiding had gehad in die twee vakken had hij het misschien wel gehaald. Al zijn vrienden gaan wel nog naar school.

Respondent 6

Is 18 jaar oud en heeft de ETO gevolgd tot de 2^{de} klas. Hij is in de twee klas ziek geworden en een tijd thuis gebleven daarna niet meer naar school gegaan. Het ging wel goed op school maar hij wilden gaan werken en is daarom niet meer gegaan. De meeste van zijn vrienden gingen niet meer naar school. Later heeft hij wel spijt gekregen omdat hij veel zwaar werk moest doen. Als de school meer met hem had gesproken was hij misschien nog op school gebleven. Daarbij was het financieel moeilijk om de school te betalen en daar had hij graag hulp bij gekregen.

Respondent 7

Is 19 jaar oud en heeft tot de 3^{de} klas op de LTS gezeten. Hij wilden het goed doen op school maar had verkeerde vrienden en toen had hij geen zin meer om naar school te gaan. Toen heeft zijn vader gezegd dat hij niet zomaar thuis mocht zitten en die heeft hem ingeschreven bij SAO. Ging op een gegeven moment steeds meer spijbelen etc. Die vrienden van toen stimuleren hem nu juist om door te gaan met school omdat zij dat niet kunnen. Hij had ook een geschiedenis leerkracht waar het slecht mee was en dat versterkte de wil om te stoppen. Hij had een juffrouw waar hij mee kon praten en die stimuleerde hem om een opleiding te volgen buiten school.

Respondent 8

Niet gebruikt in de analyse

Respondent 9

Is 20 jaar en heeft tot de 4^{de} klas LTS gevolgd, de laatste klas maar niet afgemaakt. Zijn moeder stuurde hem naar school. Het was leuk op school maar probleem was wiskunde, dat is ook de reden dat hij uiteindelijk gestopt is. Met sommige leerkrachten kon hij goed praten maar andere deden stoer. Heeft zelf bijlessen geregeld maar lukte alsnog niet heeft ook een tijdje geen leerkracht voor wiskunde gehad waardoor de klas zelf de oefeningen moest doen. Op 2 mensen na is iedereen in zijn klas blijven zitten.

Respondent 10

Is 17 jaar oud en heeft de 1^{ste} klas ETS gedaan. Volgt nu SAO zodat hij daarna kan gaan werken en 's avonds naar school kan gaan. Had het geld niet meer om de school te betalen dus wil hij eerst iets opbouwen zodat hij de school zelf kan betalen. Zijn moeder wilden eigenlijk dat hij doorging met school maar hij vindt dat hij haar moet ondersteunen. Probleem was ook dat hij zo ver weg woonden en de bus dus duur was. Er was 1 docent die het zijn problemen met hem besprak maar voor de rest deed de school er niks mee.

Respondent 11

Is 20 jaar oud en heeft de Mulo tot de 2^{de} klas gevolgd. Hij wilden graag zijn school afmaken maar zijn vader kwam te overlijden dus toen moest hij gaan werken. Het was moeilijk op school vooral de leervakken en toen heeft zijn vader gezegd dat hij van school moest om hem te helpen met werk. Een reden daarvoor was dat het financieel moeilijk was. Hij is de enige van zijn vrienden die niet verslaafd is etc.

Respondent 12

Ze is 20 jaar oud en heeft tot de 3^{de} klas op de LBGO gezeten. Ze wilden eerder een vak leren om werk te vinden zo is ze bij SAO gekomen. Als je hoger komt qua diploma wordt het moeilijker om werk te vinden. Op school zeiden ze tegen haar dat ze beter naar SAO kon gaan want anders bleef ze misschien wel nog een keer zitten en werd ze wel heel oud voor de klas. De scholen moeten meer met scholieren praten om ze te stimuleren om naar school te gaan.

Respondent 13

Ze is 20 jaar oud en heeft tot de 4^{de} klas op de nijverheidsschool gezeten. Ze heeft veel vriendinnen die niet meer naar school gaan maar ze vind het zelf belangrijk om alsnog een opleiding te volgen. De stimulans om door te gaan komt van huis uit van moeder, tantes, oma. Zelf heeft ze positieve ervaringen met leerkrachten maar ze hoort ook vaak negatieve verhalen. Belangrijk vind ze dat scholen contact houden met de ouders.

Respondent 14

Ze is 18 jaar oud en heeft tot de 4^{de} klas op de LBGO gezeten. Daarna is ze naar SAO gegaan. Van thuis uit vind men onderwijs belangrijk zoals haar ouders. Eerst heeft ze op de Mulo gezeten maar daar is ze twee keer blijven zitten en zo is ze op de LBGO gekomen. Haar

vriendinnen hebben allemaal hun school afgemaakt maar haar zus is wel gestopt omdat ze zwanger was. Zonder diploma heb je helemaal niks in het leven.

Respondent 15

Ze is 20 jaar oud en heeft tot de 2^{de} klas op de LBGO gezeten. Ik was te zwak ik kon het niet. Mijn moeder wilde wel dat ik doorging maar ik vond mezelf te zwak dus heb ik besloten om een andere opleiding te doen. Ze kreeg de gelegenheid niet om goed te werken omdat ze in een drukke buurt woonde waardoor het 's avonds pas rustig was om te studeren maar dat was al te laat. Ze kreeg extra bijles maar het lukte gewoon niet. Op school vonden ze het erg dat ze stopte maar toen ze vertelde dat ze een opleiding ging volgen vonden ze het goed. Op de LBGO was er helemaal geen contact met leerkrachten mogelijk om je te stimuleren.

Respondent 16

Ze is 22 jaar oud en heeft tot de 3^{de} klas op de nijverheidsschool gezeten en is daarna naar SAO gekomen. Haar vader en moeder vonden het belangrijk dat ze door leerde. In Suriname geven ze niks meer om een nijverheidsdiploma dus dan kan je beter naar SAO gaan.

Respondent 17

Is 22 jaar oud en heeft op de technische school gezeten maar heel even daarna was hij drop-out. Hij verhuisde de hele tijd en verworpen daarom kon hij niet naar school gaan. Doordat hij verworpen was gedroegen leerkrachten en leerlingen zich anders tegen hem waardoor hij zich niet geaccepteerd voelden en het niet goed ging op school. Zijn ouders vonden dat hij zelf een keuze mocht maken dus hij mocht zelf bepalen wat hij wilden doen. Hij heeft de push nooit gekregen om door te gaan met school van thuis uit niet en van school niet.

Respondent 18

Is 20 jaar oud en heeft tot de 2^{de} klas op de Mulo gezeten. Het ging goed op school al zijn vakken waren goed maar hij ging veel geld verdienen en vond het daarom niet meer nodig om naar school te gaan. Sommige mensen die een hoog diploma hebben werken aan een tankstation en ik verdien meer geld met geen diploma. Zijn ouders vonden het niet goed eerst maar omdat hij hard werkt en zijn geld verdient vinden ze het niet meer erg.

Respondent 19

Is 22 jaar oud en heeft op de ETO gezeten. Hij wilden graag zijn school afmaken maar omdat hij ook geld moest verdienen was het niet te combineren om naar school te gaan en te werken. Dus moest hij gaan werken.

Respondent 20

Ze is 18 jaar en heeft tot de 1^{ste} klas de LBGO gedaan. Ze is in de eerste klas ontvoerd geweest en verkracht en daar heeft ze nog steeds last van. Ze moest steeds naar een andere school omdat die jongens haar bedreigde en de scholen het niet veilig vonden voor de andere kinderen. Ze heeft op drie scholen gezeten en moest daar steeds weg. Mede scholieren waren ook niet aardig tegen haar daarom is ze nu naar Tana gegaan.

Respondent 21

Is 17 jaar oud en heeft tot de 3^{de} klas op de Mulo gezeten. Hij vond een baan in de horeca en ging toen geld verdienen. Eigenlijk moest hij toen weer naar school maar is toen niet gegaan. Hij is verblind door geld zegt hij zelf. Zijn ouders twijfelde over zijn keuze om te stoppen maar omdat hij een diploma ging halen bij Tana vonden zijn ouders het toch goed. De school vroeg waar hij was en toen heeft zijn moeder uitgelegd dat hij door omstandigheden zich liet uitschrijven.

Respondent 22

Ze is 17 jaar en heeft de LBGO gedaan tot de 4^{de} klas maar heeft het niet afgemaakt. Ze heeft uiteindelijk op het laatste moment opgegeven omdat ze niet zo goed had gewerkt en het idee had dat ze het niet meer ging halen. Toen ze met haar moeder besprak dat ze wilden stoppen zei haar moeder dat ze liever had dat ze door zou gaan maar dat zei zelf beter wist wat goed voor haar is. Toen besloot ze naar Tana te gaan omdat ze dacht dat ze dan ook makkelijker een baan kon vinden. Het ging onder andere niet goed op school omdat ze de hele tijd met haar blackberry bezig was. Nu heeft ze dat niet meer omdat ze weet dat dit haar laatste kans is.

Respondent 23

Is 19 jaaroud en heeft 1^{ste} klas Mulo gedaan en daarna LBGO. Door zijn vrienden is hij blijven zitten op de Mulo. Zijn ouders vonden het heel belangrijk om naar school te gaan want

ze hebben zelf hun school niet afgemaakt. Hij vindt dat de school hem niet meer had kunnen helpen want het moet uit jezelf komen je moet het zelf doen.

Respondent 24

Ze is 22 jaar oud en heeft tot de 2^{de} klas op de LBGO gezeten. Het ging erg goed op school maar doordat ze zwanger raakte moest ze stoppen met school anders was ze zeker door gegaan. Haar ouders vonden het heel erg want ze was te jong om te stoppen. Toen ze zwanger was is ze gewoon niet meer naar school gegaan en hoorde ze niks meer van school. Nu volgt ze een opleiding omdat ze zelf haar geld moet verdienen je kunt niet de hele tijd op andere bouwen.

Respondent 25

Ze is 20 jaar en heeft tot de 3^{de} klas op de LBGO gezeten. Ze is gestopt met school omdat ze wist dat ze zou blijven zitten en is toen naar tana gekomen. Ze heeft het niet met school besproken dat ze ging stoppen ze zag gewoon dat ze slecht gewerkt had en is toen gestopt. Ze had graag geholpen willen worden bijvoorbeeld bij Engels maar dat gebeurde niet. Ze had veel kinderen in de klas die geen hoop meer hadden en gewoon stopte met school. Haar ouders wilden dat ze door ging met school maar ze zag dat het geen zin meer had dus is ze gestopt. Ze zegt dat het in Suriname heel belangrijk is om een diploma te hebben.

Respondent 26

Ze is 19 jaar oud en heeft de LBGO tot de 3^{de} klas gedaan. Ze moest van school toen ze naar 3 keer blijven zitten in de 3^{de} klas geen dispensatie kreeg om het nog een 4^{de} keer te doen. Het ging niet zo goed op school en ze had ook een vriend waardoor ze veel dingen liet. Haar moeder adviseerde haar toen om naar Tana te gaan. Met docenten had ze vaak een lastig contact omdat die tegen haar relatie waren en als ze iets vertelde werd dat vaak door verteld. Over de docenten had ze elke dag klachten.

Respondent 27

Ze is 22 jaar oud en heeft tot de 2^{de} klas op de LBGO gezeten. Ze wilden heel graag maar ze heeft het het eerste jaar al verpest want er was geen stimulans van thuis uit en er was niemand waarmee ze kon praten. En tussendoor is ze ook nog zwanger geweest en even gestopt met school. Het probleem was soms ook financieel ik kon het soms niet betalen.

Respondent 28

Ze is 22 jaar oud en heeft tot de 2^{de} klas LBGO gevolgd. Het ging erg goed op school en ze vond het erg leuk maar ze raakte in verwachting waardoor ze moest stoppen. Ze had veel behoefte aan begeleiding en iemand om mee te praten maar dat was er niet. Probleem was dat als je het aan de ene leerkracht vertelde dat die het weer vertelde aan de volgende en dat wilde ik niet. Anders had ik het wel met een leerkracht besproken.

Respondent 29

Ze is 19 jaar oud en heeft tot de 2^{de} klas op de LBGO gezeten. Ik had een 5 teveel en toen zeiden ze dat ik afgeschreven werd terwijl ik voor de eerste keer was blijven zitten in de tweede klas. Ze zeiden dat het kwam doordat ze haar mobiel in de klas had en daarom weg moest. Daardoor stond ik op de zwarte lijst. Ik zou heel graag maar school nog afmaken maar dat kon niet meer dus zo ben ik bij SAO gekomen want ik wil niet thuis zitten en niks doen.

Respondent 30

Ze is 22 jaar oud en heeft tot de 2^{de} klas op de LBGO gezeten. Op school ging het moeilijk als ik moest leren maar goed als er iemand achter mij aan zat. Uiteindelijk ben ik zwanger geraakt en moest ik stoppen met school. Vond het heel erg dat ze moest stoppen met school. Had verder goed contact met docenten.

Bijlage 4

Interview leidraad 2

Welkom bij deze bijeenkomst. Ik ben Stijn Knigge en ik doe onderzoek naar het onderwijs in Paramaribo. Ik ben onafhankelijk van jullie school wat betekent dat de school niks te maken heeft met mijn onderzoek en ze ook niet het interview zullen horen. Als jullie het niet erg vinden neem ik het interview op, is er iemand die hier bezwaar tegen heeft? Het interview gaat als volgt: ik stel jullie een aantal vragen en jullie mogen daar op reageren. Jullie mogen zeggen wat jullie vinden maar het is wel belangrijk dat je je vinger opsteekt als je iets wil zeggen en dat je elkaar laat uitpraten.

Wat zijn voor jullie de redenen dat jullie op school zitten?

Wat wil je bereiken met je opleiding?

Wat is het verschil tussen iemand die niet naar school gaat en iemand die wel naar school gaat?

Wat vinden mensen in je omgeving van onderwijs? (Wat is hiervan de invloed op jou?)

Wat vinden je ouders van onderwijs?

Wat vinden je vrienden van onderwijs?

Wat vindt je zelf van het naar school gaan?

Waarom denk je dat sommige scholieren stoppen met school?

Wat vinden jullie daar van?

Hebben jullie zelf weleens er aan gedacht om te stoppen met school en waarom?

Waarom zitten jullie nu nog op school?

Hoe is bij jullie het contact met de docenten?

Zijn er voor jullie genoeg benodigdheden en faciliteiten om je school af te maken?

Wat is het verschil tussen iemand die stopt met school en geen diploma haalt en iemand die zijn school afmaakt?

Wat zijn de voordelen van het afmaken van je school?

Wat vinden jullie er van dat de leerplicht in Suriname tot 12 jaar is?

Hoe belangrijk is onderwijs in Suriname?

Wat mis je op school wat je vindt dat er wel zou moeten zijn?

Wat denk je dat de school zou kunnen doen om meer jongeren op school te houden?

Bijlage 5: Praktijk opdrachtgevende instelling.

Tijdens mijn onderzoek bij het ministerie van onderwijs ben ik de eerste maand veel in aanraking gekomen met de manier waarop er op het ministerie van onderwijs gewerkt wordt. Omdat ik in eerste instantie nog geen eigen plek had zat ik in de kamer van mijn begeleider aan mijn onderzoek te werken. Dit gaf mij de tijd te ontdekken wat mijn collega's bij het MINOV voor werk deden. Ik werd geholpen om er achter te komen waar ze op dit moment mee bezig waren en wat voor data ze gebruikten voor hun jaarboek. Hierdoor merkte ik direct dat er bij het ministerie weinig ervaring was met kwalitatief onderzoek wat mij de mogelijkheid gaf om iets toe te voegen aan het ministerie met mijn onderzoek.

Later kreeg ik mijn eigen werkplek waardoor ik niet dagelijks in contact stond met het MINOV. Hier tegenover stond het feit dat ik begon met mijn onderzoek en afspraken had met verschillende organisaties die werk deden met schoolverlaters. Deze afspraken gaven mij een goede kijk in de verschillende organisaties die allemaal op hun eigen manier bezig zijn met het hoge percentage schoolverlaters in Suriname.

De kennismaking met de praktijk van het MINOV verliep voornamelijk door de eigen ervaringen in mijn onderzoek. Hierin heb ik gezocht naar mijn eigen weg en de beste manier om mijn onderzoek uit te voeren. Zo merk je bijvoorbeeld dat onderzoek doen bij het MINOV veel minder ver is ontwikkeld dan in Nederland. Dit is ook zichtbaar op scholen; waar in Nederland scholen niet in de rij staan om mee te doen aan onderzoeken staan alle scholen in Suriname hier heel erg voor open. Ook de ethische aspecten van onderzoek zijn in Suriname minder belangrijk dan in Nederlands onderzoek. Hierdoor moest ik in mijn onderzoek op zoek naar een middenweg waarin ik wil oog had voor de ethische aspecten maar dit mijn onderzoek niet in de weg stond.

Het MINOV heeft mij verder niet ondersteund of de mogelijkheid geboden om meer te leren over de praktijk van de instelling waardoor ik alleen mijn eigen ervaringen in de praktijk kan gebruiken.